

ABD’de Türk Tarihçiliği*

Robert ZENS**

çev. Emine Hoşoğlu Doğan

ABD’deki akademik çalışmalara bakıldığında, hangi branş olursa olsun, kapsamının genişliği ve yazarların çeşitliliği göze çarpar. Bu, özellikle Osmanlı ve Türkiye araştırmaları sahasında böyledir. Albert Lybyer’in Sultan Süleyman hakkındaki tezini tamamladığı 1909 yılından günümüze kadar ABD’de Türkiye araştırmaları büyük mesafe katetti.¹ Araştırmacıların sayısı arttı, yayımladıkları eserler giderek çeşitlilik kazandı. Aşağıda, Osmanlı ve Türk tarihçiliğinin gelişimi ana hatlarıyla incelenecek ve izlediği yol ortaya konulacaktır.² Bu ülkedeki Osmanlı ve Türk araştırmalarının profili, Amerika’nın eskiden beri milletlerin ve geleneklerin birleşip kaynaştığı bir yer olduğu iddiasıyla örtüşür şekildedir; dünyanın farklı yerlerinden gelen araştırmacılar, öğretmen ve öğrencilere, Osmanlı ve Türk tarihi mirasının zenginliğini vurgular şekildedir.

Öncüler

ABD’de Osmanlı ve Türk tarihçiliğinin şu anki durumu, büyük oranda yirminci yüzyılın ilk onyıllarından 1960’lara yetişen bir avuç ilim adamının çalışmaları ve akademik danışmanlığıyla şekillenmiştir. Bu bölümde, bu ilim adamlarından bazıları ve bunların eserleri incelenecektir.

ABD’deki ilk Osmanlı tarihçilerinin ortaya çıkışında Robert Koleji’nin rolü inkar edilemez. Albert Lybyer, Walter Wright ve Sydney Fisher, hepsi de ABD’deki üniversitelerde görev almadan önce Robert Koleji’nde ders veriyorlardı. Ayrıca Herbert Adams Gibbons da, yaşamının çoğunu gazeteci olarak geçirmesine rağmen, Robert Koleji ve Tarsus Amerikan Koleji’nde görev almıştı. Lybyer da, öğrencisi Fisher da, ABD’deki

* Robert Zens, “*Turkish Historiography in the United States*”, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, 2010, c.8, sy.15, s. 149-177.

** Le Moyne College

1 ABD’deki Osmanlıca araştırmalarının ve çeşitli doktora programları ile bunların mezunlarının genel bir tanımını için bkz. Heath Lowry, “The State of the Field: A Retrospective Overview and Assessment of Ottoman Studies in the United States of America and Canada”, *Turkish Studies Association Bulletin*, 24:1 (2000): 65-119.

2 ABD’ye gelip giden araştırmacıların sayısı çokluğu sebebiyle bu çalışma, eserleri yayımlandığı sırada ABD’de ikamet eden kişilerin çalışmalarıyla sınırlanacaktır. Bu sebeple, yurt dışında yaşayan Amerikalı araştırmacıların eserlerinden ve yabancı araştırmacıların ABD’ye gelmeden önce çıkardıkları eserlerden bahsedilmeyecektir. Bunun yanında, vakit ve yer darlığı sebebiyle bütün eserler veya araştırmacılar bu makaleye dahil edilemeyecektir.

ilk Osmanlı araştırmaları merkezi olan Champaign-Urbana'daki Illinois Üniversitesi'nde görev yapmışlardı. Lybyer'in *The Government of the Ottoman Empire in the Time of Suleiman the Magnificent*'i da, Fisher'in *The Foreign Relations of Turkey 1481-1512*'i de, Avrupalı kaynaklar ve bazı Osmanlıca metinlerin tercümelerine dayanarak klasik dönemde imparatorluğu konu alan eserlerdir.³ 1940'ların ortalarında Princeton'da Osmanlı araştırmaları programının kurulmasında emeği geçen Walter Wright, başkalarının yapmasını beklemek yerine, Osmanlıca metinleri düzeltip tercüme ederek kendisinden önceki Amerikalı araştırmacıların yapmış olduğu çalışmayı bir adım ileri götürdü.⁴ Üniversitede kısa dönem görev yaptıktan sonra yerine, sayısız öğrenciye rehberlik edip Osmanlılar ve modern Türkiye üzerine çeşitli kitaplar yazmış olan Lewis V. Thomas geçti.

ABD'deki Osmanlı ve Türk tarihi çalışmalarındaki dönüşümden asıl sorumlu olan araştırmacı nesil, 1950'lerin sonları ve 1960'ların başlarında ortaya çıkmaya başladı. Roderic Davison, Stanford Shaw ve Norman Itzkowitz gibi ABD'de doğmuş araştırmacılarla, aslen Romanyalı olan Kemal Karpat, ABD'de okumuş ve sonrasında burada kalıp akademik görevlerde bulunmuşlardır.

Harvard mezunu Roderic Davison, on sekizinci yüzyılın sonları ve on dokuzuncu yüzyılda Osmanlılar hakkında çokça eser yayımlamıştır. *Reform in the Ottoman Empire, 1856-1876*, on dokuzuncu yüzyıl Osmanlı tarihi alanında İngilizce yazılmış bir eser olarak büyük bir dönüm noktasıydı.⁵ Alanında İngilizce yazılmış eserlerin çoğundan farklı olarak Davison, Tanzimat konusuna nispeten özgün bir bakış açısıyla, Türkçe bilen bir tarihi olarak yaklaştı. Hâlâ büyük ölçüde Avrupalı kaynaklara dayanmasına ve Osmanlıca arşiv materyallerini kullanmamasına rağmen, Davison, Ahmet Cevdet Paşa ve başka birçok önemli Osmanlı yazarının eserlerini ve Türk meslektaşlarının çalışmalarını da eserine dahil etti. Bu eser, on dokuzuncu yüzyıl alanında İngilizce yapılan çalışmalar için ileriye dönük büyük bir adımdı ve sonraki birçok tarihi için temel oluşturdu.

En üretken Amerikalı Osmanlıcılardan biri de Standord J. Shaw'dı. Etkileyici bir yayın listesi ve Harvard'da, Los Angeles'taki California Üniversitesi'nde ve Bilkent'te yetiştirdiği sayısız öğrencisi bulunmaktadır. Araştırmasında, İstanbul'daki Osmanlı arşivlerinde bulunan belgeleri yaygın bir şekilde kullandı. 1980'lerde Shaw, Halil İnalçık ve Kemal Karpat'la birlikte, arşivlere erişimin yaygınlaştırılması amacıyla yığınlarca belge koleksiyonunu kataloglaması için daha fazla eleman alımı konusunda Türk hükümetini teşvik etti.

Shaw'ın ilk eserleri arasında sayısız makalenin yanısıra, *The Financial and Administrative Organization and Development of Ottoman Egypt, 1517-1798*; *Ottoman Egypt in the Eighteenth Century: The Nizamname-i Misir of Cezzar Ahmed Pasha*; *Ottoman Egypt in the Age of the French Revolution*; ve *The Budget of Ottoman Egypt*,

3 A. Lybyer, *The Government of the Ottoman Empire in the Time of Suleiman the Magnificent*, Cambridge: Harvard University Press, 1913; S. Fisher, *The Foreign Relations of Turkey 1481-1512*, Urbana: University of Illinois Press, 1948.

4 W. Wright, *Ottoman Statecraft: The Book of Counsel for Vezirs and Governors (Nasaih ül-vüzera vel-ümera of Sari Mehmed Pasha, the Defterdar)*, London: Oxford University, 1935.

5 R. Davison, *Reform in the Ottoman Empire, 1856-1876*, Princeton: Princeton University Press, 1963.

1005/06-1596/97 bulunmaktadır.⁶ Osmanlı Mısır'ı üzerine olan ilk eserleri, İstanbul ve Kahire'deki Osmanlı arşivlerinde bulunan materyallerin ve bu döneme ait kayıtların ve hatıratların etrafı bir çalışmasıydı. Sonraki on yıllarda birçok araştırmacı Osmanlı Mısır'ı hakkındaki bilgilerimizi ileriye götürdü ancak Shaw'ın eserleri zamana karşı direnmiştir.

Bu eserleri, Sultan III. Selim dönemini inceleyen sıradışı bir çalışma takip etti: *Between Old and New: The Ottoman Empire under Sultan Selim III, 1789-1807*.⁷ 1971'de yayımlanan bu kitap, hâlâ o dönemi anlatan en yetkin eserdir. Kitap, Shaw'ın erişiminde olmayan sayısız arşiv belgesinden istifade edebilirdi ancak *Between Old and New*, Selim'in başarısız reform çabalarını, onun hükümlerini çevreleyen çalkantılı olaylar bağlamında incelemiştir. Yazar sonuç olarak, Selim'in yüce niyetleri olduğunu, ancak çok ihtiyaç duyulan bu reformları tam anlamıyla gerçekleştirmek için gerekli olan, II. Mahmut gibi birinde bulunan cesaret ya da savaşçı doğaya sahip olmadığını söylüyor. Ayrıca Shaw, iç ve dış siyasette *âyanın* önemini vurgulamıştır; bu, kendisinden sonraki tarihçilerin ele almaya başladığı bir meseledir.

Stanford Shaw'ın daha sonraki eserleri arasında en bilineni iki ciltlik Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti tarihidir.⁸ Bu iki eser, yayımlandığında farklı tepkiler aldı. Bu iki cilt, bir yandan okuyuculara ilk kez İngilizcede Osmanlı ve modern Türkiye tarihinin detaylı bir anlatımını sunuyordu. Bu metinler, son zamanlarda Osmanlı İmparatorluğu üzerine yapılan sayısız baskıya kadar, ABD'nin her yerinde yüksek öğrenimde okutulmaya devam etti. Öte yandan, bu eserler çok eleştiri aldı. Shaw (ve ikinci cildin ortak editörü Ezel Kural Shaw), İstanbul'un fethi ve Ermeni Meselesi'nin de aralarında bulunduğu Osmanlı tarihinin bazı kısımlarını geçiştirmek ve fazlaca basitleştirmekle suçlandı. Nihayetinde bu iki cilt, birçok tarihçiyi, kabul ettikleri standartların üzerine çıkmaya yöneltti.

80'lerin sonu ve 90'ların başlarında, Osmanlı İmparatorluğu'nda ve modern Türkiye'de Yahudiler konusu da Stanford Shaw'ın ilgi alanlarına dahil oldu. İki kitap yayımladı; *The Jews of the Ottoman Empire and the Turkish Republic ve Turkey and the Holocaust: Turkey's Role in Rescuing Turkish and European Jewry from Nazi Persecution, 1933-1945*.⁹ Aynı sıralarda Avigdor Levy (*The Sephardim in the Ottoman*

6 S. Shaw, *The Financial and Administrative Organization and Development of Ottoman Egypt 1517-1798*, Princeton: Princeton University Press, 1962; S. Shaw (ed. ve çev.), *Ottoman Egypt in the Eighteenth Century: The Nizamname-i Misir of Cezzar Ahmed Pasha*, Cambridge: Harvard University Press, 1962; a.mlf., *Ottoman Egypt in the Age of the French Revolution*, Cambridge, Harvard University Press, 1964; a.mlf., *The Budget of Ottoman Egypt, 1005-1006/1596-1597*, The Hague: Mouton, 1968.

7 S. Shaw, *Between Old and New: The Ottoman Empire under Sultan Selim III, 1789-1807*, Cambridge: Harvard University Press, 1971.

8 S. Shaw ve E. Shaw, *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey*, 2 cilt. (Cambridge: Cambridge University Press, 1976-77).

9 S. Shaw, *The Jews of the Ottoman Empire and the Turkish Republic*, New York: New York University Press, 1991; a.mlf., *Turkey and the Holocaust: Turkey's Role in Rescuing Turkish and European Jewry from Nazi Persecution, 1933-1945*, New York: New York University Press, 1993; A. Levy, *The Sephardim in the Ottoman Empire*, Princeton: Darwin Press, 1992; A. Rodrigue, *French Jews, Turkish Jews: The Alliance Israélite Universelle and the Politics of Jewish Schooling in Turkey, 1860-1925*, Bloomington: Indiana University Press, 1990.

Empire) ve Aron Rodrigue (*French Jews, Turkish Jews: The Alliance Israélite Universelle and the Politics of Jewish Schooling in Turkey, 1860-1925*) de Osmanlı Yahudi tarihinin değişik yönlerini ele alan çalışmalar yayımladılar. Neredeyse 1492'de Yahudilerin İspanya'dan çıkarılmasının beş yüzüncü yıldönümüne denk gelen bütün bu çalışmalar, Batı Avrupalı çağdaşlarıyla karşılaştırıldığında Osmanlı İmparatorluğu'nun çeşitliliğe dayalı ve oldukça kapsayıcı bir imparatorluk olduğu fikrine büyük ölçüde katkı sağladı.

Princeton Üniversitesi'nde Lewis V. Thomas'ın görevini devralan Norman Itzkowitz, elli yıldan uzun bir süre ABD'deki önde gelen Osmanlıcılardan çoğuna akıl hocalığı yapmıştır.¹⁰ 1962'de basılan ilk esaslı makalesi "Eighteenth Century Ottoman Realities", doğrudan doğruya İngiltere'deki Osmanlı araştırmalarının güvenilen isimlerinden bazılarının, Lybyer, Gibb ve Bowen'in eserlerini hedef almıştır. Thomas, "bilme-ye değer her şeyin Avrupalı kaynaklarda bulunabileceğine" inandıklarına kanaat getirdiği bu tarihçileri yetersiz dil bilgisine sahip olmakla suçlamıştır.¹¹ Zachary Lockman, Itzkowitz'in ilk Amerikalı Oryantalizm eleştirmeni olduğunu düşünmektedir.¹²

Kariyer hayatı boyunca, selefi Lewis Thomas'ın başlattığı *A Study of Naima* gibi muhtelif tercümelemleri kendisi ve başkalarıyla ortaklaşa yayına hazırlamıştır.¹³ *Ottoman Empire and Islamic Tradition* kitabı, Osmanlı tarihçilerinin halka yönelik ana hatlarıyla bir imparatorluk tarihi oluşturma çabalarının ilklerindedir.¹⁴ Yazar, yüz sayfayı çok az geçkin bu kitapta, sadece Osmanlı siyasi tarihinden değil, kurumsal tarihinden ve Osmanlıların kendileriyle ilgili algılarından da bahsetmiştir. Eserin kısalığı, resmî kaynakların ötesine geçemediğini gösteriyor. Ancak kitap, İngilizce konuşan birçok insanı ilk kez Osmanlı tarihiyle tanıştıran, övgüye değer bir eserdir.

Kariyerinin ileriki yıllarında Itzkowitz, psikobiyografi alanıyla ilgilenmeye başladı. Vamık Volkan'la birlikte birkaç cilt eser yayımladılar; bunlardan en önemlisi *The Immortal Atatürk: A Psychobiography*'dir.¹⁵ Atatürk'ün ortaya çıkışı yıllarının ve şahsi hayatının çok detaylı bir şekilde çalışılmasını icap ettiren bu eser, bu efsanevi kişiliğe farklı, insani bir boyut getirmiştir. Önemli bir tarihsel çalışma olmasının yanısıra, psikanaliz sahasındaki pekçok kişi de bu eseri benimsemiştir.

ABD'de Osmanlı ve Türk tarihçiliği, Amerika'da doğanlar kadar yabancı ülkelerde doğan araştırmacılar tarafından da ileriye götürülmüştür. Kemal H. Karpat (New York Üniversitesi ve Wisconsin-Madison Üniversitesi), ABD'de öğretim üyesi olarak üniver-

10 Öğrencilerinden bir grubun katkısıyla anısına bir eser yayımlanmıştır, bkz. *International Journal of Turkish Studies* 13:1-2 (2007). Itzkowitz'den bahsettiğim kısımlarda özellikle Baki Tezcan'dan faydalandım: Baki Tezcan, "Norman Itzkowitz as a Historian and a Mentor", vii-xii.

11 N. Itzkowitz, "Eighteenth Century Ottoman Realities", *Studia Islamica* 16 (1962): 77.

12 Zachary Lockman, *Contending Visions of the Middle East: The History and Politics of Orientalism*, Cambridge: Cambridge University Press, 2004, 149-50.

13 Lewis Thomas ve Norman Itzkowitz, *A Study of Naima* New York: New York University, 1972.

14 N. Itzkowitz, *Ottoman Empire and Islamic Tradition*, Chicago: University of Chicago Press, 1980.

15 N. Itzkowitz ve Vamık Volkan, *The Immortal Atatürk: A Psychobiography*, Chicago: University of Chicago Press, 1984.

sitede daimî kadroya alınan ilk Türk akademisyenler arasındadır.¹⁶ Romanya doğumlu Karpat, önce Türkiye'ye, daha sonra da Birleşmiş Milletler'de çalışmak ve New York Üniversitesi'nde doktora çalışması yürütmek için ABD'ye taşınmıştır. İlk kitabı, modern Türk siyasal sisteminin bir incelemesiydi. *Turkey's Politics: The Transition to a Multi-Party System*'da Karpat, modern Türkiye'nin, son dönem Osmanlı devletiyle sosyal, iktisadi, siyasi ve kültürel hiçbir bağı olmayan tamamen yeni bir oluşum olduğu fikrine karşı çıkıyordu; bu, akademik çalışmaları süresince mütemadiyen atıfta bulunduğu bir düşünceydi. Bunun yanında bu eser, erken Cumhuriyet dönemi hakkında bir Batı dilinde yazılmış gerçek anlamda ilk tarihsel çalışmaydı.¹⁷

İlk eserlerinde Cumhuriyet dönemine odaklanmasına rağmen Karpat, Osmanlı dönemini sürekli referans olarak almıştır. 1970 itibarıyla çalışmaları, tamamen olmasa da, ağırlıklı olarak Osmanlı devleti üzerine yoğunlaştı. Nispeten az bilinen eserlerinden biri olan *Inquiry into the Social Foundations of Nationalism in the Ottoman State*, Osmanlı devletinde milliyetçiliğin kökenlerini araştırır. Bu eserin en önemli yanı ise, milliyetçilik üzerine yapılan büyük çalışmalardan on yıl kadar öncesine ait olmasıdır.¹⁸

Kemal Karpat'ın geniş ilgi alanı, *The Gecekondu: Rural Migration and Urbanization and Ottoman Population, 1830-1914: Demographic and Social Characteristics* kitabından da anlaşılacağı üzere nüfus bilimini de içine alıyordu. Bu konulara olan ilgisi azalmadı çünkü halihazırda, göç meseleleri üzerine, Osmanlı devleti ve modern Türkiye'yi de içine alan bir çalışmayı tamamlamaktadır.¹⁹

2001'de yayımlanan *Politicization of Islam: Reconstructing Identity, State, Faith, and Community in the Late Ottoman State* kitabı, Osmanlı dönemi üzerine yirmi yılı aşkın bir süre yürütülen araştırmanın doruğa ulaştığı noktadır. Sultan II. Abdülhamid döneminin ve İslam'ın değişen rolünün incelendiği bu çalışma, sadece son dönem Osmanlı Devleti'nin ve Osmanlıların İslam dünyasının diğer bölgeleri üzerindeki etkisinin bilgilendirici bir anlatımını sunmuyor, aynı zamanda Abdülhamid'in türlü reformları ve icraatlarıyla genç Cumhuriyet'in temellerinin nasıl atıldığını da gösteriyordu.²⁰

Uzun akademik kariyerinin sadece bir kısmını ABD'de, Chicago Üniversitesi'nde geçiren Halil İnalçık'ın bu ülkede Osmanlı araştırmaları alanına büyük etkisi olmuştur. İnalçık, Chicago Üniversitesi'nde ondan fazla öğrenciye doktora çalışmaları boyunca danışmanlık yapıp Princeton'da sayısız öğrenciye yardımcı olurken, sürekli kendi araştırmasıyla da meşguldü. Çok kitap yayımlamamasına rağmen, ABD'de bulunduğu süre

16 Karpat'ın eserlerine dair bibliyografik bir çalışma için bkz. Kaan Durukan, "A Note on Kemal Haşim Karpat's Books and Articles", K. Durukan, R. Zens ve Ş. Zorlu-Durukan, *A Festschrift in Honor of Kemal H. Karpat*, İstanbul: Isis Press, 2010'da çıkacak.

17 K. Karpat, *Turkey's Politics: The Transition to a Multi-Party System*, Princeton: Princeton University Press, 1959.

18 K. Karpat, *Inquiry into the Social Foundations of Nationalism in the Ottoman State*, Princeton: Center for International Studies, 1973.

19 K. Karpat, *The Gecekondu: Rural Migration and Urbanization*, Cambridge: Cambridge University Press, 1976; a.mlf., *Ottoman Population, 1830-1914: Demographic and Social Characteristics*, Madison: University of Wisconsin Press, 1985.

20 K. Karpat, *Politicization of Islam: Reconstructing Identity, State, Faith, and Community in the Late Ottoman State*, London: Oxford University Press, 2001.

içerisinde yayımladığı birçok esaslı makalesi vardır. Eserlerinden ikisini örnek vermek gerekirse, *The Ottoman Empire: The Classical Age, 1300-1600*'da İnalçık, Osmanlı kurumsal, iktisadi ve sosyal tarihinin en iyi özetlerinden birini meydana getirmiştir. Bu çalışma, Osmanlı İmparatorluğu'nun klasik dönemini anlatan mevcut Avrupalı kaynakların yanında önemli bir karşı alternatif oluşturmuştur. "The Hub of the City: The Bedestan of Istanbul"da da Osmanlı başkentinin ticaret merkezini kaynaklara dayanarak anlatmaktadır. Bu makalenin üzerinden otuz yılı aşkın bir süre geçmesine rağmen, İstanbul'un ticaret merkezini benzersiz anlatımı sebebiyle hâlâ Osmanlı tarihi derslerinde sık sık okutulmaktadır. Yazarın eserleri, İmparatorluğun tüm devirlerini ve topraklarını içine almaktadır.²¹

Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti hakkındaki eserlerinin çoğu Princeton Üniversitesi'ne geldiği 1974 yılının öncesine ait olmasına rağmen, Bernard Lewis da, hem bu yazıda bahsedilen pekçok kişinin danışmanlığını yapmış biri olarak, hem de önemli bir ilim adamı olarak bu çalışmaya dahil edilmelidir. İlk eserlerinden *The Emergence of Modern Turkey*, imparatorluğun son dönemiyle Cumhuriyet'in ilk yıllarını anlatan çalışmalar için ölçüyü koyan bir eser olmuştur; daha sonraki yıllarda yayına hazırlanan *Christians and Jews in the Ottoman Empire* da, millet sistemi hakkında yazılan otuz bir makalenin derlendiği vazgeçilmez bir kaynak işlevi görmüştür.²²

Sonraki Nesil

1980'ler, ABD'de Osmanlı ve Türk araştırmalarında büyük gelişimin yaşandığı bir dönemdi. Ülke genelinde, yüksekokul ve üniversitelerde akademik kadroların sayısında olduğu gibi, doktorasını alanların sayısında da artış oldu. Ortadoğu'ya olan ilgideki artışa sebep gösterilen şey, Amerikalıların çoğunda şaşkınlık yaratan İran rehine kriziydi. 1979'dan sonra birçok okulda ilk kez Ortadoğu konusunda dersler açıldı; bu, alanın araştırmacıları için iş imkanları yarattığı gibi, öğrencileri de dünyanın pek bilinmeyen bir bölgesiyle tanıştırdı. Bu durumdan faydalanan alanlar arasında Osmanlı ve Türk araştırmaları da vardı.

Harvard'dan Stanford Shaw'ın öğrencisi Carter V. Findley, Osmanlı idari reformu üzerine çokça yayın yapmıştır. İlk kitabı *Bureaucratic Reform in the Ottoman Empire: The Sublime Porte, 1789-1922*, sadrazamın kontrolündeki devlet makamlarının nasıl ayrı bakanlıklara dönüştüğünü, yani modern bürokrasiye geçişi incelemiştir. Bunu, Osmanlı bürokrasisini karşılaştırmalı bir çerçeveye oturtan *Ottoman Civil Officialdom: A Social History* adlı eseri takip etmiştir. Bu eser göstermiştir ki, Osmanlı devlet adamları, kendi çevreleri ve kültürleriyle şekillenmişler, Büyük Güçlerin hükümet adamları gibi pragmatizmle hareket etmişler ve nihayetinde, devleti güçlendirmek maksadıyla idari reformları gerçekleştirmeye çalışmışlardır.²³

21 H. Inalcik, *The Ottoman Empire; The Classical Age, 1300-1600*, çev. Norman Itzkowitz ve Colin Imber, New York: Praeger Publishers, 1973; a.mlf., "The Hub of the City: The Bedestan of Istanbul", *International Journal of Turkish Studies* 1:1 (1979-80): 1-17.

22 B. Lewis, *The Emergence of Modern Turkey*, London: Oxford University Press, 1961; B. Lewis ve B. Braude (eds.), *Christians and Jews in the Ottoman Empire: The Functioning of a Plural Society*, 2 c., London: Holmes and Meier Publishers, 1982.

23 C.V. Findley, *Bureaucratic Reform in the Ottoman Empire: The Sublime Porte, 1789-1922* Princeton: Princeton University Press, 1980; a.mlf., *Ottoman Civil Officialdom: A Social History*, Princeton: Princeton University Press, 1989.

Ohio State Üniversitesi'nde seçkin tarih profesörü Findley, Osmanlı İmparatorluğu üzerine çokça yayın yapmaya devam etti, ancak dünya tarihine yönelik artan ilgisi, *The Turks in World History* başlıklı yeni kitabından da anlaşılabilir. Bu eserde, İslam öncesi dönemden başlayarak Türk millî devletlerinin oluşumuna kadar Türklerin tarihinin izini sürer. Türklerin dünya tarihinde sadece yan roller üstlenmediğini, aksine dünya tarihini şekillendirmede aktif rol oynadığını vurgular. Halihazırda Findley, son dönem Osmanlı Devleti'ni ve modernite, milliyetçilik ve bunların modern Türkiye'deki yerini inceleyen *Turkey, Islam, Nationalism, and Modernity: A History, 1789-2007* eserini tamamlamaktadır.²⁴

Shaw 1968'de Los Angeles'ta California Üniversitesi'ne geçtiğinde, Türk araştırmalarında ülkenin en iyi programlarından birini kurdu. İlk mezunlarından biri, en etkili eseri Anadolu kadı sicillerinden bahseden Ronald Jennings'ti. Bu önemli kaynakları çalışarak, Osmanlı İmparatorluğu'nda kadınların sesini duyuran ilk Osmanlı tarihçilerinden biri oldu. Bunun yanında, *Christians and Muslims in Ottoman Cyprus and the Mediterranean World, 1571-1640*'de olduğu gibi, imparatorlukta Müslüman-Hristiyan ilişkileri üzerine de yaygın bir şekilde kalem oynatmıştır.²⁵

Shaw'ın UCLA'deki ilk öğrencileri arasında Donald Quataert, Heath Lowry ve Justin McCarthy de vardı. Binghamton Üniversitesi'nde seçkin tarih profesörü olan Quataert, Osmanlı işgücü ve tüketim tarihi araştırmalarının öncülerinden olmuştur. İlk eseri *Social Disintegration and Popular Resistance in the Ottoman Empire, 1881-1908*, İmparatorluk topraklarında faaliyet gösteren Avrupalı şirketleri ele alan ve bunların varlığının yerli nüfusu nasıl etkilediğini irdeleyen beş örnek olay incelemesi sunar. *Ottoman Manufacturing in the Age of the Industrial Revolution*'da Osmanlı Devleti'nin gerçek bir endüstri sektörünün olmadığı miti yerle bir edilir. Quataert, Osmanlı imalat sanayiinin yerli ekonomi için taşıdığı öneme dair çok miktarda delil sunar. İlk kitabını, Osmanlı araştırmacılarına yönelik, kişinin kendi sahası dışındaki literatürü de incelemesi gerektiği eleştirisiyle kaleme aldığından, *Ottoman Manufacturing*, on dokuzuncu yüzyıl Osmanlı iktisadi tarihini anlamada Osmanlı araştırmaları sahasında olmayanların yöneldiği bir kaynak olmuştur. *Miners and the State in the Ottoman Empire: the Zonguldak Coalfield, 1822-1920*, Osmanlı işçileri üzerine son derece ayrıntılı bir çalışmadır. Yararlanılan kaynakların zenginliği sebebiyle ortaya çıkan sürükleyici anlatı, bu çalışmayı Osmanlı sosyal tarih yazıcılığının önemli bir parçası haline getirmiştir.²⁶

Osmanlı iktisadi ve sosyal tarihi üzerine çıkardığı birçok esere ek olarak Quataert, son dönem Osmanlı Devleti'nin eksiksiz ancak özlü bir tarihini de yazmıştır. *The Ottoman Empire 1700-1922*, Osmanlı'nın son dönemini işleyen mükemmel bir çalış-

24 C.V. Findley, *The Turks in World History*, London: Oxford University Press, 2005; a.mlf., *Turkey, Islam, Nationalism, and Modernity: A History, 1789-2007*, New Haven: Yale University Press, yakında çıkacak.

25 Bkz. Ronald C. Jennings, "Women in Early 17th Century Ottoman Judicial Records: The Sharia Court of Anatolian Kayseri", *Journal of the Economic and Social History of the Orient* 17:2 (1975): 53-114; a.mlf., *Christians and Muslims in Ottoman Cyprus and the Mediterranean World, 1571-1640*, New York: New York University Press, 1993.

26 D. Quataert, *Social Disintegration and Popular Resistance in the Ottoman Empire, 1881-1908*, New York: New York University Press, 1983; a.mlf., *Ottoman Manufacturing in the Age of the Industrial Revolution*, Cambridge: Cambridge University Press, 1993; a.mlf., *Miners and the State in the Ottoman Empire: the Zonguldak Coalfield, 1822-1920*, New York: Berghahn Books, 2006.

maydı. İmparatorluğun, Avrupa tarihinin önemli bir parçası olduğunu gösteren bu kitap, Osmanlı siyasi tarihinin üzerinde durmamış, imparatorluğun genel tarihlerinde çokça ihmal edilen bir konu olan son dönem Osmanlı toplumuna ait önemli bir inceleme ortaya koymuştur.²⁷

Quataert ile birlikte Rifa'at Abou-El-Haj, Binghamton Üniversitesi'nde ABD'nin en iyi Osmanlı araştırmaları programlarından birini kurdu. Çok sayıda kitap yayımlanmasına rağmen, iki kitabı ve sayısız makalesinin Osmanlı araştırmaları sahasına büyük etkisi olmuştur. *Formation of the Modern State: The Ottoman Empire Sixteenth to Eighteenth Centuries*, İmparatorluğu durağan gösteren son dönem Osmanlı araştırmacılarına yönelik bir eleştiri niteliğindedir. Abou-El-Haj'a göre Osmanlı tarihi çalışmalarında anahtar kelime değişimdir. İmparatorluğun sınıf analizinin gerektiğini söylüyordu. *Nasihah* edebiyatı ve başka kaynakların incelenmesi yoluyla, on yedinci yüzyılın sonlarında, Osmanlı toplumu ve siyasetinde dönüşüme yol açacak bir sosyal hareketlilik artışının izini sürmüştür.²⁸

Shaw'ın başka bir öğrencisi Justin McCarthy (Lousville Üniversitesi), Osmanlı demografisi alanında bir liderdir. Osmanlı nüfusunu ve İmparatorluğun içindeki göçlerle eski Osmanlı topraklarından Osmanlı'ya göçlerin yarattığı çeşitli çatışmaların etkisini konu alan çok sayıda çalışması hem son derece faydalı olmuş, hem de eleştirilere maruz kalmıştır. İlk kitabı *The Arab World, Turkey and the Balkans (1878-1914)*, "Osmanlı istatistiklerini, Osmanlıların yayımladığı şekliyle sunma"yı amaçlıyordu.²⁹ Bu el kitabı, çeşitli Osmanlı kaynaklarından, nüfus sayımı, idari birimler, eğitim, üretim ve ticaret gibi alanlara ait veriler sunmuştur. McCarthy'nin yayımladığı –çoğunlukla ham vaziyette– bu veriler, birçok araştırmacıya, başka kitapların yazımında faydalanacakları değerli bir altyapı temin etmiştir. Bir sonraki eseri *Muslims and Minorities: The Population of Ottoman Anatolia and the End of the Empire*'de, Avrupalıların Osmanlı'ya yönelik, kayıt tutma işindeki yetersizlik iddialarını reddetmiş ve Avrupalılara ait, yaygın bir şekilde kullanılan nüfus tahminlerini göz ardı ederek, Osmanlı nüfus tahrir defterleri ve vilayet yıllıklarındaki verilere dayanarak nüfus sayımlarını ortaya koymuştur.³⁰

McCarthy'nin sonraki eserleri ağırlıklı olarak, onlarla tanıdığı demografik verilere dayanıyordu; ancak, çok daha siyasi nitelikteydiler. *Death and Exile: The Ethnic Cleansing of Ottoman Muslims, 1821-1922* ve *The Armenian Rebellion at Van*, sözkonusu dönemlerin tarihlerine daha önce kabul edilenden farklı yaklaşımlar getirmektedir. Her iki eser de, adı geçen çatışmalarda Türklerin, veya Müslümanların genellikle mütevaciz değil, mağdur taraf olduğunu vurgulamıştır. Benzer bir tema, ABD'de son yüz elli yıl boyunca Türklerin tasvirini ve onlara karşı olan muameleyi konu alan son eseri *The Turk in America: The Creation of an Enduring Prejudice*'ta da karşımıza çıkar.

27 D. Quataert, *The Ottoman Empire, 1700-1922* (Cambridge: Cambridge University Press, 2000).

28 Rifa'at Abou-El-Haj, *Formation of the Modern State: The Ottoman Empire Sixteenth to Eighteenth Centuries* (Albany: State University of New York Press, 1991).

29 J. McCarthy, *The Arab World, Turkey and the Balkans (1878-1914): A Handbook for Historical Statistics*, Boston: G.K. Hall and Co., 1982, 5.

30 J. McCarthy, *Muslims and Minorities: The Population of Ottoman Anatolia and the End of the Empire*, New York: New York University Press, 1983.

McCarthy'nin Türk mağduru savunması ve Osmanlıların işlediği zulümleri önemsiz göstermesi onu eleştiri oklarının hedefi haline getirmiştir.³¹

İmparatorluğun Temelleri

Osmanlı Devleti'nin kökenleri, yirminci yüzyıl boyunca birçok Osmanlıcının yoğunlaştığı bir konu olmuştur. ABD içinde üç araştırmacı bu konuyu yakından incelemiştir: Rudi Lindner, Cemal Kafadar ve Heath Lowry. Bunlardan ilki Rudi Lindner (Michigan Üniversitesi) *Nomads and Ottomans in Medieval Anatolia*'da Wittek'in gazi tezine karşı büyük bir saldırı başlatmıştır. Burada Lindner, dinî bir hedefleri olmayan bir grup göçebe olarak ilk Osmanlıların bedevî tabiatlarını gündeme getirir. Osmanlıların heterodoks dinî yaklaşımları, Anadolu'daki çeşitli Hristiyanları da içine alan bir yapıya izin vermiştir. Nihayetinde Osmanlıların yerleşik hayata geçmesi ve kalan göçebelerin de yerleştirilmesi, gelecekteki imparatorluğun temellerini hazırlamıştır. Bu çalışmasını, Bizans kayıtları, nümismatik deliller ve çeşitli seyyah anlatılarının dikkatlice çalışılması yoluyla Osmanlı Devleti'nin ilk yıllarını inceleyen *Explorations in Ottoman Prehistory* adlı çalışması takip eder.³²

Princeton Üniversitesi'nde Atatürk Osmanlı ve Modern Türk Araştırmaları Profesörü olan Heath Lowry Osmanlı devletinin ilk yılları üzerine ciddi araştırmalar yapmıştır. Eserlerinden bazıları şunlardır: *Trabzon Şehrinin İslâmlaşma ve Türkleşmesi, 1461-1583*; *Fifteenth Century Ottoman Realities: Christian Peasant Life on the Aegean Island of Limnos*; *Ottoman Bursa in Travel Accounts*; *The Shaping of the Ottoman Balkans, 1350-1550: Conquest, Settlement & Infrastructural Development of Northern Greece*; *In the Footsteps of the Ottomans: A Search for Sacred Spaces & Architectural Monuments in Northern Greece*. Bu eserlerin çoğu küçük yayınevleri tarafından basılmıştır ve yaygın dağıtıma girmemiştir. Bu talihsiz bir durumdur çünkü *tahrir defterlerini* ve diğer Osmanlıca kaynakları kullanması, araştırma yaptığı alanlara ciddi katkı sağlamaktadır. En son çalışmalarında, yazılı kaynakların olmadığı yerlerde oluşan bilgi boşluklarını doldurmak için tarihî kalıntılara başvurmuştur.³³

Lowry'nin en yaygın dolaşımdaki kitabı *The Nature of the Early Ottoman State*, Paul Wittek'in ortaya attığı "gaza tezi"ni reddetmekte ve Osmanlı Devleti'nin kökenleri konusunda alternatif bir teori öne sürmektedir. Dinî bir sebepten ziyade ganimet elde etme arzusuyla hareket eden ve daha sonrasında Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda rol

31 J. McCarthy, *Death and Exile: The Ethnic Cleansing of Ottoman Muslims, 1821-1922*, Princeton: Darwin Press, 1995; a.mlf., *The Armenian Rebellion at Van*, Salt Lake City: University of Utah Press, 2006; a.mlf., *The Turk in America: The Creation of an Enduring Prejudice*, Salt Lake City: University of Utah Press, yakında çıkacak.

32 R. Lindner, *Nomads and Ottomans in Medieval Anatolia*, Bloomington: Research Institute for Inner Asian Studies, 1983; a.mlf., *Explorations in Ottoman Prehistory*, Ann Arbor: University of Michigan Press, 2007.

33 H. Lowry, *Trabzon Şehrinin İslâmlaşma ve Türkleşmesi, 1461-1583*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 1981; a.mlf., *Fifteenth Century Ottoman Realities: Christian Peasant Life on the Aegean Island of Limnos*, İstanbul: Eren, 2002; a.mlf., *The Shaping of the Ottoman Balkans, 1350-1550: Conquest, Settlement and Infrastructural Development of Northern Greece*, İstanbul: Bahçeşehir University Publications, 2008; a.mlf., *In the Footsteps of the Ottomans: A Search for Sacred Spaces and Architectural Monuments in Northern Greece* İstanbul: Bahçeşehir University Publications, 2009.

oynayan Müslüman ve Hristiyan askerlerin oluşturduğu bir birliğe dönüşen “ganimetçi bir ittifak”tan söz eder. Bu eser, imparatorluğun kökenleri konusunda daha büyük tartışmalara zemin hazırlamıştır.³⁴

Between Two Worlds: The Construction of the Ottoman State’de Cemal Kafadar (Harvard Üniversitesi Vehbi Koç Türk Araştırmaları Profesörü), Osmanlı devletinin kökenleriyle ilgili ortaya atılan çeşitli iddiaları inceler. Yazar bu konuda yeni bir tez öne sürmektense, tartışmayı yöneten bir rol üstlenmiştir. Bunun yanında okuyucu, kitapta yazarın mevcut teorileri birleştiren bir açıklamaya sıcak baktığını görür; yani, ganimet arzusu ve dine bağlılıkla yola çıkan Osmanlılar, bu şekilde gelecekteki imparatorluklarının temelini atmışlardır.³⁵

İstanbul ve Merkezî Hükûmet

Bu bölümde, araştırmacıların, İstanbul şehrini ve merkezî hükûmetin çeşitli işlevlerini konu alan çalışmalarına değineceğiz. Ele alacağımız ilk konu, çeşitli tarihçilerin ve sanat tarihçilerinin incelediği şehrin kendisi olacak. Şehrin fiziksel yapısıyla ilgili en çok eser veren araştırmacı Gülru Necipoğlu’dur. (Harvard Üniversitesi Ağa Han İslam Sanatları Profesörü) Birçok başka konuya ek olarak, Topkapı Sarayı’nı ve Sinan’ın yapıtlarını inceleyen sayısız eseri vardır. İlk kitabı *Architecture, Ceremonial Power: The Topkapı Palace*, saray hakkında genel kabul görmüş bir kaynak olmuştur. Saray hakkında mevcut tüm belge kayıtlarını dikkatlice okuyarak elde ettiği, Osmanlı iktidarının merkeziyle ilgili muazzam detaylara yer verir. En son eseri *The Age of Sinan: Architectural Culture in the Ottoman Empire*’da Necipoğlu, Sinan’ın eserlerini milliyetçi ve Oryantalist paradigmalardan sıyırmış ve tarihsel bir çerçeveye oturtmuştur. Topkapı çalışmasında olduğu gibi, Sinan ve eserleri hakkında da eldeki tüm belgeleri kullanmıştır.³⁶

Başkent’in on sekizinci yüzyıldaki bir incelemesi, Shirine Hamadeh’nin (Rice Üniversitesi) *The City’s Pleasures: Istanbul in the Eighteenth Century* kitabına konu olmuştur. Diğer kaynakların yanında, çoğunlukla günlük kayıtlar, seyyah anlatıları ve şiirle temellendirdiği çalışmasında Hamadeh, Lale Devri’nde mimari eserlerdeki olağanüstü patlamayı konu edinmiştir. Bu eserinde, bu devre ait eserlerin sultan ve onun yakınları sayesinde inşa edildiği şeklindeki yaygın anlayışa karşı çıkar. Halktan birçok zengin’in de en ihtişamlı yapılardan bazılarını ve bahçe ve parklar gibi umumi mekanları finanse ettiğini gösterir. Şehirli orta sınıfın yükselişi, kendi tasavvurları doğrultusunda İstanbul’un geçirdiği muazzam değişime tanık olmuştur.³⁷

Hamadeh’den farklı bir yaklaşımla Fariba Zarinabaf (California Üniversitesi, Riverside) İstanbul’un daha karanlık bir tarafını, suç konusunu ele almıştır. *Crime and*

34 H. Lowry, *The Nature of the Early Ottoman State*, Albany: State University of New York Press, 2003.

35 C. Kafadar, *Between Two Worlds: The Construction of the Ottoman State*, Berkeley: University of California Press, 1995.

36 G. Necipoğlu, *Architecture, Ceremonial Power: The Topkapı Palace*, Cambridge: MIT Press, 1991; a.m.f., *The Age of Sinan: Architectural Culture in the Ottoman Empire*, Princeton: Princeton University Press, 2005.

37 S. Hamadeh, *The City’s Pleasures: Istanbul in the Eighteenth Century*, Seattle: University of Washington Press, 2008.

Punishment in Istanbul, 1700-1800'da şehrin suç ve aşırı fakirlikle özdeşleştirilen sakinlerini anlatmıştır.³⁸

Birçok eseri bulunan Zeynep Çelik, *The Remaking of Istanbul*'da on dokuzuncu yüzyılda İstanbul'un değişen yüzünün bir resmini sunmuştur. Bu eser ağırlıklı olarak, Necipoğlu ve Hamadeh'nin bahsettiği şehri dönüşüme uğratan, şehir planı, ulaşım biçimleri ve bina modellerinden bahseder.³⁹

İmparatorluğun büyük bölümünün işleyişinden sorumlu olan kişiler, şehrin güzel hudutları dahilinde bulunurlar. Aşağıdaki eserler, merkezî hükûmetin faaliyetleriyle ilgili bir dizi konuyu işlemektedir. Büyük olasılıkla ABD'de Osmanlı Devleti'ni çalışan akademisyenler arasında en önemli çalışma konusu, Osmanlı merkezî hükûmetiyle ve onun farklı idari, iktisadi, dinî, askerî ve kültürel politikalarıyla ilgili çeşitli meseleleri kapsamına alır. Bu bölümde, oldukça farklı ilgi alanlarına sahip çeşitli araştırmacılar konu edilecektir.

Osmanlı Devleti'nin iktisadi politikaları zamanla değişse de, merkezî hükûmetin gelir toplamadaki nüfuzu hiçbir zaman azalmamıştır. *Revenue Raising and Legitimacy*'de Linda Darling (Arizona Üniversitesi), klasik dönemin hemen sonrasında (1560-1660) Osmanlı'nın ekonomik tahlilini yapmıştır. *İltizam* dahil, Osmanlı devletinin gelir toplamada kullandığı çeşitli ve değişken yöntemleri ayrıntılı bir şekilde tanımlamıştır. Bu eser, klasik sonrası dönemi, bilhassa *âyânın* yükselişini çalışan herkes için çok önemlidir. Bu eserden başka Darling, Osmanlı İmparatorluğu'nda ve diğer İslami devletlerde meşruiyet meselesi ve adalet çemberi üzerine birçok makale yayımlamıştır. Şu anda da, Osmanlı siyasetinde adalet ve meşruiyet arasındaki ilişkiyi yakından inceleyen *Justice and Power in the Middle East* başlıklı bir kitap üzerinde çalışmaktadır.⁴⁰

Osmanlı iktisadi tarihini çalışan bir diğer akademisyen de Reşat Kasaba (Washington Üniversitesi)'dir. Immanuel Wallerstein'in bir öğrencisi olan Kasaba, *The Ottoman Empire and the World Economy: The Nineteenth Century* kitabında, "İmparatorluk, Wallerstein'in bahsettiği 'sivil toplum'lu bir çekirdek devlet olabilir miydi sorusunu tartışır. Bu sorunun kısa cevabı evettir ancak bu sadece Tanzimat döneminde mümkündü. Çevre devletinden çekirdek devlete doğru olan bu hareket, Sultan II. Abdülhamid'in, gayrimüslimleri dışarıda bırakan ve "1908-1923 yılları arasında doğal kapanma siyaseti"ne götüren bürokratik merkezîyetçiliği ile sekteye uğramıştır.⁴¹ Son kitabı *A Moveable Empire: Ottoman Nomads, Migrants, and Refugees*'de Kasaba, Osmanlı tarihinde göçün rolünü inceler. Çeşitli göçmen ve yerli grupların kullandığı ekonomik ve siyasi gücü inceleyerek, gelecekteki Türkiye Cumhuriyeti'ni şekillendirecek bir süreç olan, merkezî hükûmeti, göçbeleri ve göçü kontrol etmeye iten sebeplere açıklık getirir.⁴²

38 F. Zarinebaf, *Crime and Punishment in Istanbul, 1700-1800*, Berkeley: University of California Press, 2010'da çıkacak.

39 Z. Çelik, *The Remaking of Istanbul: Portrait of an Ottoman City in the Nineteenth Century*, Berkeley: University of California Press, 1986.

40 L. Darling, *Revenue Raising and Legitimacy: Tax Collection and Finance Administration in the Ottoman Empire, 1560-1660*, Leiden: Brill, 1996; a.mf., *Justice and Power in the Middle East*, Austin: University of Texas Press, yakında çıkacak.

41 R. Kasaba, *The Ottoman Empire and the World Economy: The Nineteenth Century*, Albany: State University of New York Press, 1988, 112.

42 R. Kasaba, *A Moveable Empire: Ottoman Nomads, Migrants, and Refugees*, Seattle: University of Washington Press, 2009.

Sultanın etrafını kuşatan politik oyunlar, Gabriel Piterberg (California Üniversitesi, Los Angeles)'in *An Ottoman Tragedy: History and Historiography at Play* kitabında anlatılır. Historiyografik bir çalışma olan bu eser, Sultan II. Osman'ın katledilmesini anlatan dört rivayeti inceler. Osmanlı tarihindeki bu önemli olayı ele almasının yanında bu eser, bu döneme ait Osmanlı tarih yazıcılığının esaslı bir tahlili niteliğindedir.⁴³

Piterberg ile aynı dönemi inceleyen kitabında ve makalelerinde Baki Tezcan, klasik sonrası dönemi yeniden tanımlar. *The Second Ottoman Empire: Political and Social Transformations in the Early Modern World*'da tezini açıkça ortaya koymuştur. 1580'den 1826'ya kadar olan dönemi, çeşitli siyasi, ekonomik, askeri ve sosyal değişiklikler neticesinde devletin geçirdiği büyük dönüşüm sebebiyle "İkinci İmparatorluk" olarak isimlendirir. Bu yeni tanımlama şüphesiz çok tartışmaya yol açacaktır.⁴⁴

Tezcan'ın ele aldığı değişim dönemi, Karen Barkey'nin (Columbia Üniversitesi) ilk kitabı olan *Bandits and Bureaucrats: The Ottoman Route to State Centralization*'ın da konusudur. Barkey, Anadolu taşrasındaki Celalî ayaklanmalarının ve sonrasındaki çalkantılı dönemlerin, devlet karşıtı asilerin değil, topraksız kalan köylülerin meydana getirdiği bir sonuç olduğunu ve sınıf ayrımına dayalı Avrupalı köylü ayaklanmalarından farklı olduğunu iddia eder. Bu şekilde asayışı bozan eylemler, nihayetinde devletin "üye atama, katılım ve pazarlık" yöntemleriyle etkisiz hale getirilmiştir. Tezcan'ın sosyolojik yaklaşımı, tarihçiler için faydalı, karşılaştırmalı bir yöntem sunmuştur ancak birincil kaynakları çok az kullanması problemleri bir durum olarak görülebilir. Aynı şey, Osmanlı İmparatorluğu'nu, Roma (Bizans dahil), Habsburg ve Rus imparatorluğu gibi başka imparatorlukların kurum ve politikalarıyla bağlantılı olarak analiz eden son kitabı *Empire of Difference* için de geçerlidir. Bu çalışmada Osmanlı'nın uzun ömürlü olmasındaki ana sebebi araştırır. Öncelikle hoşgöründen bahseder, ki imparatorluk siyasî ve askerî olarak zayıflayınca, hoşgörü de onunla beraber aşınmaya uğramıştır. *Empire of Difference*'ın, başka meselelerin yanında İslam'ın rolünü fazla basite indirgemek gibi bazı problemleri olsa da, kitap, üzerinde düşünülmesi gereken çok önemli kavramlar ortaya atmıştır ve Osmanlı araştırmalarında olmayanların İmparatorluk konusunda başvuracağı ana kaynaklardan biri olabilir.⁴⁵

On yedinci yüzyıl değişim dönemi, Marc Baer'in, (California Üniversitesi, Irvine) 2008 Albert Hourani Kitap Ödülü'nü kazanan son kitabı *Honored by the Glory of Islam*'ın konusunun geçtiği dönemdir. Bu kitapta Baer, başka dinden İslam'a geçenlerden ziyade, insanları din değiştirmeye ikna etmeye çalışanları, özelde Sultan IV. Mehmet'i anlatır. Sultan, tam anlamıyla kendini ve imparatorluğu yeniden İslam'a vakfetme misyonu üstlenen bir kişi olarak tasvir edilir. Bunun sonucu olarak, Karen Barkey'nin son kitabında bahsedilen hoşgörü meselesine ek olarak, Müslüman ile gayrimüslimler arasındaki ilişki de yeniden düşünülmelidir.

43 G. Piterberg, *An Ottoman Tragedy: History and Historiography at Play*, Berkeley: University of California Press, 2003.

44 B. Tezcan, *The Second Ottoman Empire: Political and Social Transformations in the Early Modern World*, Cambridge: Cambridge University Press, 2010.

45 K. Barkey, *Bandits and Bureaucrats: The Ottoman Route to State Centralization*, Ithaca: Cornell University Press, 1994; a.mlf., *Empire of Difference: The Ottomans in Comparative Perspective*, Cambridge: Cambridge University Press, 2008.

Baer, Osmanlı İmparatorluğu'da din konusunda devam eden araştırmaları sonucunda, *The Dönme: Jewish Converts, Muslim Revolutionaries, and Secular Turks* kitabını yayımlamıştır. Burada, on yedinci yüzyılda İslam'ı seçen Yahudi din adamı Sabetay Sevi ve onun Yahudi takipçilerinden bahseder. Ancak bu eserin en ilgi uyandıran kısmı, sonraki yüzyıllarda Selanik toplumunda elit bir tabaka olarak ortaya çıkan ve 1908 olaylarında önemli rol oynayan Dönmelerin hikayesi ve onların manevi dünyalarının ciddi bir analizinin yapıldığı kısımdır.⁴⁶

Christine Philliou (Columbia Üniversitesi) çok etkili bir diğer azınlık grubu olan Fenerlileri konu alır. Yakında çıkacak olan kitabı *Biography of an Empire: Practicing Ottoman Governance in the Age of Revolutions*'da Fenerli Rum memurların bir incelemesi üzerinden on dokuzuncu yüzyılın başlarında imparatorluk idaresini tahlil eder.⁴⁷

Osmanlı'nın yakın komşuları ve uzakta olanlarla yürüttüğü dış politikası, ABD'deki araştırmacıların çokça ilgisini çeken bir konudur. Palmira Brummett (Tennessee Üniversitesi), on altıncı yüzyılda Akdeniz'de yaşanan mücadeleleri anlatan bir eser yayımlamıştır. *Ottoman Seapower and Levantine Diplomacy in the Age of Discovery*, Osmanlı'nın, Venedikliler, Memluk ve Safevilerle süregelen mücadelesiyle beraber, Ege, Akdeniz ve Kızıldeniz'deki ekonomik yayılmacılığını anlatmıştır. Brummett'in ortaya koyduğu gibi, bu iki mesele birbiriyle ilintiliydi; Osmanlı ekonomik yayılmacılığı siyasi çatışmalara yol açıyor, siyasi çatışmalar da yeni ele geçirilen yerlerde ekonomik çıkarları beraberinde getiriyordu.⁴⁸

Benzer bir çalışma yakın zamanda Giancarlo Casale (Minnesota Üniversitesi) tarafından yayımlanmıştır, ancak onun ilgi alanı çoğunlukla Kızıldeniz ve Hint Okyanusu ticareti üzerinedir. *The Ottoman Age of Exploration* kitabında Casale, Osmanlılar ve Portekizler arasında kazançlı ticaret yollarının kontrolü üzerine yaşanan küresel mücadeleyi inceler. Avrupalı devletler dünya imparatorlukları ve ticaret ağları kurarken Osmanlıların buna seyirci kalmakla yetindiği şeklinde inanılabilen bilgiyi geçersiz kılmıştır. Osmanlılar sadece bu mücadelenin içerisinde yer almamış, Hint Okyanusu bölgesinde Portekizleri bilfiil yenilgiye de uğratmışlardır.⁴⁹

Osmanlı dış politikasıyla uğraşan bir diğer genç akademisyen de, Osmanlı-Kaçar ilişkileri üzerine çalışan Sabri Ateş'tir. (Southern Methodist Üniversitesi) Osmanlı ve Kaçar devletlerinin sınır bölgeleri üzerine yaptığı incelemede, bu iki devletin Kürt beyliklerine ait bir sınırı çizme teşebbüslerinin yarattığı etkiyi tartışır; buna ilaveten, Osmanlı-İran ilişkilerini Sünnîler ve Şîîler arasındaki bir mücadeleden ibaret gören anlayışı aşmış ve iki komşu ve tam bağımsız devletin kapsamlı bir ilişkisi bağlamına taşımıştır.⁵⁰

46 M. Baer, *Honored by the Glory of Islam: Conversion and Conquest in Ottoman Europe*, London: Oxford University Press, 2008; a.mlf., *The Dönme: Jewish Converts, Muslim Revolutionaries, and Secular Turks*, Stanford: Stanford University Press, 2010.

47 C. Philliou, *Biography of an Empire: Practicing Ottoman Governance in the Age of Revolutions*, Berkeley: University of California Press, yakında çıkacak.

48 P. Brummett, *Ottoman Seapower and Levantine Diplomacy in the Age of Discovery*, Albany: State University of New York Press, 1994.

49 G. Casale, *The Ottoman Age of Exploration*, London: Oxford University Press, 2010.

50 S. Ateş, "Empires at the Margins: Towards a History of the Ottoman-Iranian Borderland and Borderland Peoples, 1843-1881." Ph.D. dissertation, New York University, 2006.

Fatma Müge Göçek (Michigan Üniversitesi) ilk kitabı *East Encounters West: France and the Ottoman Empire in the Eighteenth Century*'de Fransa'nın ilk Osmanlı büyükelçiliğini anlatır. Bu eserin en aydınlatıcı yanı, bu diplomatik görevin İstanbul'un kendisi üzerindeki sosyal ve kültürel etkisini tartışmasıdır. Ardından yazdığı *Rise of the Bourgeoisie, Demise of Empire* kitabı, Batılılaşmış orta sınıfın ortaya çıkışının devletin çöküşüne yol açtığını savunur. Yeni burjuvazinin oynadığı "yıkıcı" rol, sultandan ziyade, *vatana* ve hürriyet idealine olan bağlılıklarından kaynaklanıyordu. Son zamanlarda Göçek, milliyetçilik, kimlik ve Ermeni sorunu üzerine çalışmaktadır.⁵¹

Uzun mesafeli bir ilişkiyi konu edinen Cemil Aydın (George Mason Üniversitesi), Japonya ve onun Batı'yla olan ilişkisi ile Osmanlı'nın Batı'yla olan ilişkisi arasındaki paralellikler üzerine yazdı. Asya'daki Batı karşıtlığının, Batı modernitesine olan yerli tepkilerden mi yoksa uluslararası düzenin yarattığı hoşnutsuzluktan mı kaynaklandığını inceledi.⁵²

Osmanlı İmparatorluğu'nun son yirmi yılı ve Cumhuriyet'e geçiş, ABD'deki araştırmacıların, Feroz Ahmad'ın çalışmasıyla başlayan, Şükrü Hanioglu ve son zamanlarda da Holly Shissler, Mustafa Aksakal ve Howard Eissenstat ile devam eden yoğun ilgisine mazhar olmuştur. Ahmad (Massachusetts Üniversitesi, Boston/Yeditepe Üniversitesi), Genç Türkleri konu alan İngilizcedeki ilk akademik çalışmanın sahibidir. 1969'da basılan *The Young Turks*, İttihat ve Terakki Partisi'nin yekpare bir organ olmadığını ve 1909'dan sonra da tek parti diktatörlüğü kurmadığını vurguladı. Bu meseleleri belgelerle sağlam bir şekilde destekleyerek anlatması, bu çalışmanın yıllar boyunca Genç Türkler üzerine yazılmış temel bir kaynak olarak kabul görmesine neden olmuştur. Öte yandan, kitabın 205 sayfada kalması, hikayede bazı boşluklar oluşmasına yol açmıştır.⁵³ Bu boşluklar, Şükrü Hanioglu'nun titiz araştırmasıyla doldurulacaktır.

Hanioglu (Princeton Üniversitesi), Genç Türkler üzerine iki uzun çalışma yayımladı. İlk *The Young Turks in Opposition*, İttihat ve Terakki Partisi'nin ortaya çıkışını, 1889'daki ilk günlerinden 1902'ye kadar ayrıntılı bir şekilde anlatır. İkinci cilt *Preparation for a Revolution: The Young Turks, 1902-1908*, İttihat ve Terakki Partisi'nin yükselişiyle hikayeye devam eder. Bu eserlerde Hanioglu, İttihat ve Terakki Partisi liderlerinin özel yazışmaları dahil, onu aşkın ülkeden elde ettiği bütün kaynakları kullanmıştır. Bu eserlerin ampirik değeri ölçü kabul etmez ancak, içerisindeki ayrıntıların yoğunluğu, konuya yabancı olanları boğabilir. Hanioglu'nun üzerinde çalıştığı başka bir proje de bütün imparatorluğu kapsayan makalelerin derlendiği çok ciltli bir çalışmadır. 1789'dan sonrasına ağırlık veren *The Ottoman Empire and Its*

51 F. Göçek, *East Encounters West: France and the Ottoman Empire in the Eighteenth Century*, London: Oxford University Press, 1987; a.m.f., *Rise of the Bourgeoisie, Demise of Empire*, London: Oxford University Press, 1996; F. Göçek, Ronald Suny ve Norman Neimark (eds), *A Question of Genocide: Armenians and Turks at the End of the Ottoman Empire*, London: Oxford University Press, yakında çıkacak.

52 C. Aydın, *The Politics of Anti-Westernism in Asia: Visions of World Order in Pan-Islamic and Pan-Asian Thought*, New York: Columbia University Press, 2007.

53 F. Ahmad, *The Young Turks: The Committee of Union and Progress in Turkish Politics, 1908-1914*, Oxford: Clarendon Press, 1969.

Aftermath: The Emergence of the Modern Middle East and Balkans, son dönem Osmanlı tarihi üzerine genel bir çalışma olmayı amaçlamaktadır.⁵⁴

Mustafa Aksakal (Amerikan Üniversitesi), *The Ottoman Road to War in 1914*'te Genç Türklerin sonunu ve Birinci Dünya Savaşı'na giden yolu anlatır. Kitap, Batı Avrupa'daki büyük yenilgiye rağmen Osmanlıların neden savaşa girdiğini ve neden İttifak Kuvvetleri tarafında girdiklerini irdeler. Aksakal, İtilaf Kuvvetleri'nin agresif yayılmacılığının Osmanlıları bu yola ittiğini savunmaktadır. Osmanlı araştırmalarında olanların bakış açısıyla bu kitap memnuniyet vericidir, çünkü kitap, Osmanlı yönetiminin dünyadaki olaylardan habersiz olduğuna ve Almanya ile müttefik olmaya zorlandığına dair sık sık tekrar edilen açıklamalara karşı bir saldırı niteliğindedir.⁵⁵

Taner Akçam (Clark Üniversitesi), son yirmi yılı, Ermeni Sorunu üzerine çokça yazı kaleme alarak geçirmiştir. *From Empire to Republic* ve *A Shameful Act* dahil birçok kitabı, bu önemli konu hakkında Türkiye içindeki tartışmaları artırmıştır. İstanbul Askerî Mahkemeleri'ndeki tutanakları konu alan yeni kitabı da aynı derecede tartışma yaratacağına benzemektedir.⁵⁶

Osmanlı İmparatorluğu'nun son onyılları ile Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yılları arasında gidip gelen eserinde Howard Eissenstat (St. Lawrence Üniversitesi), Türk kimliği arayışlarını büyük bir ustalıkla incelemektedir. Türk milliyetçiliğinin on dokuzuncu yüzyıldan itibaren yavaş yavaş gelişen bir ideoloji olduğunu ve eksiksiz olmasa da Türk-lüğün bir tanımına eriştiğini iddia eder. Yazarın devam eden araştırmalarının önemli bir eser meydana çıkaracağı muhakkak.⁵⁷

Holly Shissler'in araştırması da Eissenstat gibi Birinci Dünya Savaşı ayrımının ötesine geçerek İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e uzanmıştır. Shissler (Chicago Üniversitesi) ilk kitabında etkili bir Azeri Türkçü aydın olan Ahmet Ağaoğlu'nun hayatını anlatır. Shissler, Ağaoğlu'nun nihai hedefinin "‘kamil insanlar’dan müteşekkil özgür bir sivil toplum” yaratmak olduğunu söyler.⁵⁸ Bu mümkündü, çünkü Ağaoğlu, İslam'ın değil, İslam toplumunun değişip Batılılaşabileceğine inanıyordu. Ağaoğlu'nun hayatı ve düşüncelerini ayrıntılarıyla vermesinin yanında Shissler, Müslüman göçmen kesimin İmparatorluk ve Cumhuriyet içerisinde gelişen Türk milliyetçiliği üzerinde oynadığı önemli role de vurgu yapmıştır. Shissler'in bunu takip eden araştırması, Cumhuriyet'in ilk yıllarında kadın konusunu ele almaktadır.

54 Ş. Hanioğlu, *The Young Turks in Opposition*, London: Oxford University Press, 1995; a.mlf., *Preparation for a Revolution: The Young Turks, 1902-1908*, London: Oxford University Press, 2001; a.mlf. (ed.), *The Ottoman Empire and Its Aftermath: The Emergence of the Modern Middle East and Balkans*, London: Routledge, yakında çıkacak.

55 M. Aksakal, *The Ottoman Road to War in 1914: The Ottoman Empire and World War I*, Cambridge: Cambridge University Press, 2008.

56 T. Akçam, *From Empire to Republic: Turkish Nationalism and the Armenian Genocide*, London: Zed Books, 2004; a.mlf., *A Shameful Act: The Armenian Genocide and Turkish Responsibility*, New York: Metropolitan Books, 2006; T. Akçam ve Vahakn Dadrian, *The Protocols of the Istanbul Military Tribunals on the Investigation of the Armenian Genocide*, İstanbul: Bilgi University Press, yakında çıkacak.

57 H. Eissenstat, "The Limits of Imagination: Debating the Nation and Constructing the State in Early Turkish Nationalism", Ph.D. dissertation, University of California, Los Angeles, 2007.

58 A.H. Shissler, *Between Two Empires: Ahmet Ağaoğlu and the New Turkey*, London: I.B. Tauris, 2003, 209.

Osmanlı Düşünce Tarihi

Osmanlı düşünce tarihi alanında ABD’de en tanınmış akademisyen herhalde Cornell Fleischer’dır. (Kanuni Süleyman, Osmanlı ve Modern Türkiye Araştırmaları Profesörü) Takdir gören çalışması *Bureaucrat and Intellectual in the Ottoman Empire: The Historian Mustafa Ali (1541-1600)*, bu ilginç aydın ve bürokratin hayat hikayesinden ibaret olmayıp, onun ve onun gibi Osmanlı İmparatorluğu’nu inişe geçmiş gören diğerlerinin düşüncelerini de inceler. Mustafa Ali’nin gerileme meselesine yaptığı vurgu, okuyucuyu, onun görüşlerinin bir dayanağı olup olmadığını değerlendirmeye iter. Fleischer’in, Mustafa Ali’nin birçok yazısı üzerinde yaptığı dikkatli okumalar neticesinde, on altıncı yüzyılın sonlarını ele alan, bilhassa Osmanlı-İslam dünyasına bakan kıymetli bir değerlendirme ortaya çıkmıştır.⁵⁹ Halihazırda Fleischer, Sultan Süleyman hakkında büyük bir eser hazırlamaktadır.

Cornell Fleischer’in yeni öğrencilerinden Nabil al-Tikriti (Mary Washington Üniversitesi) ve İbrahim Kaya Şahin’in (Tulane Üniversitesi) her ikisi de daha erken dönem Osmanlı aydınları üzerine, sırasıyla Şehzade Korkud ve Celalzade Mustafa üzerine çalışmaktadırlar. Al-Tikriti, hükümdar ailesinin bu çok ihmal edilen üyesinin yazılarını incedi. Şehzade Korkud’a ait çalışmalar, imparatorluk içerisinde İslami kimlikle ve hükümetin ibadetlere karışmasıyla ilgili sürdürülen tartışmalar olduğunu göstermektedir. Şahin’in çalışmasında da, elit kesimin, Safevîler ve Habsburglarla yürütülen mücadelelerde şekillenen ve adaletin dağıtıcısı ve Sünnî İslam’ın muhafızı şeklindeki padişahlık algısı ana hatlarıyla ortaya konur.⁶⁰

Osmanlı aydın kesimi hakkında mükemmel ancak genelde az faydalanılan bir eser de Madeline Zilfi’nin *The Politics of Piety: The Ottoman Ulema, 1600-1800*’üdür. Bu eserde Zilfi (Maryland Üniversitesi), devletin, bürokratikleştirme yoluyla kontrol etmeye çalıştığı ulemayı nasıl yozlaştırdığı anlatılır.⁶¹ Bunun yanında Gottfried Hagen (Michigan Üniversitesi)’in hem İngilizce hem Almanca olarak bulunabilen, ancak erişimi kolay olmayan derleme koleksiyonlarda yer alan çalışmaları da, Katip Çelebi gibi önemli şahsiyetler hakkında ve İslam’ın devlet kararlarında kullanılışıyla alakalı sayısız makale içerir. Hagen’ın son çalışmaları, İslam’ın ve Muhammed Peygamber’le ilgili söylencelerin Osmanlılar tarafından kullanılışına yoğunlaşmıştır.

Kendisini Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’nin genel tarihlerini yazmaya vakfeden Doug Howard (Calvin Yüksekokulu), aynı zamanda Ayn Ali’nin on yedinci yüzyıl Osmanlı siyasetnamesinin tercüme ve analizini yaptığı uzun soluklu bir projeye de uğraşmaktadır.⁶²

59 C. Fleischer, *Bureaucrat and Intellectual in the Ottoman Empire: The Historian Mustafa Ali (1541-1600)*, Princeton: Princeton University Press, 1986.

60 N. al-Tikriti, “The Hajj as Justifiable Self-Exile: Şehzade Korkud’s *Wasilat al-ahbab* (915-916/1509-1510)”, *al-Masaq*, 17:1 (2005): 125-46; I. Şahin, “In the Service of the Ottoman Empire: Celalzade Mustafa (ca. 1490-1567), Bureaucrat and Historian”, Ph.D. dissertation, University of Chicago, 2007.

61 M. Zilfi, *The Politics of Piety: The Ottoman Ulema in the Postclassical Age (1600-1800)*, Minneapolis: Bibliotheca Islamica, 1988.

62 D. Howard, *The History of Turkey*, Westport: Greenwood Press, 2001; a.mlf., *Empire of the Borderlands*, Cambridge: Cambridge University Press, yakında çıkacak; a.g.y., “Genre and Myth in Ottoman Advice for Kings Literature”, Daniel Goffman ve Virginia Aksan (eds.), *The Early Modern Ottoman: Remapping the Empire*, Cambridge: Cambridge University Press, 2007, s. 137-66.

Osmanlı araştırmalarının neredeyse hiç bilinmeyen bir alanıyla uğraşan genç bir akademisyen de Sam White'tır. (Oberlin Yüksekokulu) Araştırması, 1590'ların Küçük Buz Çağı'nda Osmanlı çevre tarihi ile ilgilidir. Daha önce benzeri görülmeyen soğukların yaşandığı bu dönem, açlık ve hastalıklara yol açmış, nihayetinde de Celali İsyanları'nın patlak vermesinde önemli rol oynamıştır.⁶³

Osmanlı Edebiyatı

Chicago Üniversitesi'nde Osmanlı dilbilimi ve edebiyatı uzmanı olan Robert Dankoff, akademik yaşamının çoğunu, Evliya Çelebi'nin yazılarını inceleyerek geçirmiştir. Bu meşhur Osmanlı seyyahının hayatı ve yazıları hakkında yayımladığı eserler, Osmanlı araştırmaları sahası için paha biçilmezdir. Dankoff, yayına hazırladığı dokuz ciltlik *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*'nden seyyahın kendisinin tahlilini yaptığı *An Ottoman Mentality: The World of Evliya Çelebi*'ye kadar, eserlerinde, Evliya'nın yaşamında Osmanlı İmparatorluğu'nun bir görüntüsünü sunar. Dankoff'un eserleri on yedinci yüzyılı çalışanlar için vazgeçilmezdir.⁶⁴

Başka bir Osmanlı edebiyatı araştırmacısı Walter Andrews (Washington Üniversitesi), çok sayıda Osmanlı şiiri ciltlerini tercüme ve analiz ederek İngilizce konuşan kesime değeri ölçülmez bir hizmet sunmuştur. *An Introduction to Ottoman Poetry*'den *An Anthology of Ottoman Lyrics* (Mehmet Kalpaklı ve Najaat Black ile beraber)'e, İngilizce konuşan insanlar, akıcı İngilizce dizelerde Osmanlı şiirinin güzelliğiyle tanışmışlardır. Buna ek olarak Andrews, Kalpaklı ile birlikte, Osmanlı toplumunda cinsiyet, cinsellik ve zevkin etkileyici bir analizi olan *The Age of Beloveds: Love and the Beloved in Early Modern Ottoman and European Culture and Society*'yi yazmıştır. Kemal Silay'ın (*Nedim and the Poetics of the Ottoman Court*) ve Dror Ze'evi'nin (*Producing Desire*) aynı derecede büyüleyici eserleriyle beraber Andrews ve Kalpaklı, okuyuculara uzun zamandır ihmal edilmiş bir alan olan Osmanlı cinselliğine bir bakış sunar; ki bu, Osmanlı döneminin büyük bölümünde Osmanlı cinselliğini hayalî bir şekilde yorumlayan Avrupalı yazar ve sanatçıların elinden alınması gereken bir konuydu.⁶⁵

İmparatorluk'ta ve Türkiye'de Kadın

Osmanlı İmparatorluğu'nda ve Türkiye'de kadın konusu, şu ana kadar işlenen diğer konuların bazalarına nazaran yeni bir çalışma sahasıdır. Öte yandan, Leslie Pierce'in bu konuda öncü çalışması, ABD'de ve başka yerlerdeki benzer birkaç eserle beraber, bu konudaki literatüre ait zengin bir kaynak sunmuş ve Osmanlı ve Türk ara-

63 S. White, "Ecology, Climate, and Crisis in the Ottoman Near East", Ph.D. dissertation, Columbia University, 2008.

64 R. Dankoff ve diğerleri, *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, 9 c., İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1999-2006; R. Dankoff, *An Ottoman Mentality: The World of Evliya Çelebi*, Leiden: Brill, 2004.

65 W. Andrews, *An Introduction to Ottoman Poetry* Minneapolis: Bibliotheca Islamica, 1976; W. Andrews, et al., *An Anthology of Ottoman Lyrics*, Austin: University of Texas Press, 1997; W. Andrews ve Mehmet Kalpaklı, *The Age of Beloveds: Love and the Beloved in Early Modern Ottoman and European Culture and Society*, Durham: Duke University Press, 2005; Kemal Silay, *Nedim and the Poetics of the Ottoman Court*, Bloomington: Indiana University Press, 1994.

tırmalarının bu sahasındaki muazzam gelişime vesile olmuştur. Pierce (New York Üniversitesi) ilk eseri *The Imperial Harem*'i 1993'te tamamladı. Bu kitap, Osmanlı İmparatorluğu ve Ortadoğu'da kadın konulu derslerde temel bir metin oldu. On altıncı yüzyılın sonundan on yedinci yüzyılın sonuna kadar olan dönemde "kadınların sultanlığı"nı inceleyerek haremdeki çeşitli kadınların elinde bulundurduğu büyük çaptaki gücü gösterdiği gibi, imparatorluğun bürokratik bir devlete dönüşümünü de göstermiştir. Çok tabakalı saray haremının incelenmesi yoluyla, Osmanlı siyasi yapısının karmaşık tabiatı ve karar alma mekanizması, kadınların burada oynadığı merkezi rol ile beraber ortaya konmuştur.⁶⁶

Morality Tales: Law and Gender in the Ottoman Court of Aintab'da Pierce Osmanlı kadını üzerine çalışmaya devam etti, ancak İstanbul'daki elit kesime yoğunlaşmak yerine dikkatini on altıncı yüzyılda Antep taşrasında çok farklı kadınlardan oluşan bir gruba yöneltti. Kitap, kadın ve hukuka dair bir incelemeden öteye geçmiş, bu duruşmalara katılan sayısız kadının hikayesini anlattığı gibi, Antep'in bir mikrotarihini de vermiştir. Bu amaç doğrultusunda yazar, mahkeme kayıtlarındaki boşlukları doldurmak için bazı aydınlatıcı tahminler yürütmüştür. Üç kadını ele aldığı vaka analizleri, okuyuculara, on altıncı yüzyıl taşrasında kadınların hayatıyla ilgili nadide fikirler verir.⁶⁷

İmparatorluk'ta kadın konusu üzerine bir hayli çalışma yapan diğer bazı akademisyenler de Judith Tucker, Madeline Zilfi, Elizabeth Frierson ve Pelin Başçı'dır. Tucker (Georgetown Üniversitesi), *Women in Nineteenth-Century Egypt* ve *In the House of the Law: Gender and Islamic Law in Ottoman Syria and Palestine* dahil birçok eserinde Arab vilayetleri üzerine yoğunlaşmıştır. İlk kitabını yukarıda anlattığımız Zilfi yakın zamanda imparatorlukta kadın ve cinsiyet konusunda pek çok yayın yapmıştır. Elizabeth Frierson (Cincinnati Üniversitesi) sayısız makalesiyle Osmanlı'da kadın konusundaki araştırmalara önemli katkı sağlamıştır. Yazıları arasında, çeşitli Osmanlıca yayımları ve bunlara dair tüketim alışkanlıklarını inceleyerek son dönem Osmanlı kadını ve kimlik meselesini ele alan eserler vardır. Pelin Başçı'nın (Portland State Üniversitesi) çalışmaları, Frierson'ın son dönem Osmanlı kadınının kadın dergilerindeki tasvirini konu alan araştırmalarından bazılarının üzerine bina edilmiştir.⁶⁸

66 L. Peirce, *The Imperial Harem: Women and Sovereignty in the Ottoman Empire* (London: Oxford University Press, 1993).

67 L. Peirce, *Morality Tales: Law and Gender in the Ottoman Court of Aintab* (Berkeley: University of California Press, 2003).

68 J. Tucker, *Women in Nineteenth-Century Egypt* (Cambridge: Cambridge University Press, 1985); a.g.y., *In the House of the Law: Gender and Islamic Law in Ottoman Syria and Palestine* (Berkeley: University of California Press, 1998); M. Zilfi (ed.), *Women in the Ottoman Empire: Middle Eastern Women in the Early Modern Era* (Leiden: Brill 1997); E. Frierson, "Unimagined Communities: Educational Reform and Civic Identity among Late-Ottoman Women", *Critical Matrix* 9 (1995); a.g.y., "Mirrors Out, Mirrors In: Domestication and Rejection of the Foreign in Late-Ottoman Women's Magazines (1875-1908)", D. Fairchild Ruggles (ed.), *Women, Patronage, and Self-Representation in Islamic Societies* (Albany: State University of New York Press, 2000); a.g.y., "Women in Ottoman Intellectual History", Elisabeth Ozdalga (ed.), *Late Ottoman Society: The Intellectual Heritage* (London: Routledge, 2005); P. Basci, "Love, Marriage, and Motherhood: Changing Expectations of Women in Late Ottoman Istanbul", *Turkish Studies* (2003): 145-77; a.g.y., "Advertising the 'The New Woman': Fashion, Beauty, and Health in *Women's World*", *International Journal of Turkish Studies* 11:1-2 (2005): 61-79.

Anadolu

Osmanlı Devleti için merkezî rol oynayan ve Türkiye'deki akademisyenlerin çokça üzerinde durduğu Anadolu bölgesi, ABD'deki akademisyenlerin araştırmalarında pek ciddi yer tutmamıştır. Bu bölgeyi inceleyenlerden biri, Colorado State Üniversitesi'nden emekli olan, Celali isyanları ile ilgili 1980'lerin ortasında piyasaya çıkan klasik eserin sahibi William Griswold'dur. *The Great Anatolian Rebellion*, imparatorluk üzerinde büyük etkisi olan bu ayaklanmalarla ilgili kolay okunan ve Mustafa Akdağ'ın klasik eseri *Celali İsyancıları (1550-1603)*'na çok güzel eşlik eden bir çalışma olmuştur.⁶⁹

Daniel Goffman (DePaul Üniversitesi), çalışmalarının çoğu Batı Anadolu üzerine yoğunlaşan Amerikalı bir akademisyendir. İlk iki eseri *İzmir and the Levantine World, 1550-1650* ve *Britons in the Ottoman Empire, 1642-1660* İzmir hakkındadır. İlk eserde İzmir'in nasıl bir ticaret merkezi haline geldiğini inceler. Bu, ticaret ağlarında değişiklikler yaratan Anadolu'daki birçok kriz ve uluslararası ticaretteki yükseliş sayesinde mümkün olmuştur. İkinci kitap, başlığından da anlaşılacağı üzere, tarihlerinin çok çekişmeli bir döneminde İngilizlerin, İmparatorluk'ta, özellikle İzmir çevresinde oynadığı rolü işler. Bu çalışmada görülüyor ki, bu dönemde bile yerel eşraf, kişisel çıkarları için yabancı araçları kullanmıştır; ki bu, yüzyıldan fazla bir zaman sonra çok daha yaygınlaşacak bir durumdu.⁷⁰

Ahmet Karamustafa'nın (Washington Üniversitesi) araştırması Sufî hareketi üzerine yoğunlaşmıştır. Anadolu'daki erken dönem Sufî hareketini ele alan *God's Unruly Friends* kitabı, 1200-1550 arası dönemde ortaya çıkan "toplumdan el çekmiş sıradışı dervişler" in kurumsal Sufîliğin bir reddi olduğu sonucuna varır. Osmanlı Sufîliğinin bir diğer araştırmacısı da Nakşibendîleri çalışın Dina Legall'dır. (Lehman Yüksekokulu) Yine, Ayfer Karakaya-Stump (Cornell Üniversitesi), Osmanlı İmparatorluğu'nda Alevî toplumunun tarihini inceleyen kayda değer makaleler yayımlamıştır. Birçok çalışmanın aksine yazar, bu topluluğu Osmanlı-Safevî çatışması başlığı altında inceleyen aşırı genellenmiş çalışmaların ötesine geçmiş ve *ocaklarını* ve Sufîlikle bağlantılarını işlemek suretiyle Alevîleri ayrı bir grup olarak ele almıştır.⁷¹

Yeni nesil akademisyenler bu bölgenin çeşitli dönemlerini inceleyerek Anadolu konusuna el atmışlardır. Boğaç Ergene (Vermont Üniversitesi), kapsamlı *kadı* sicilleri çalışmasıyla, Kuzeybatı Anadolu'ya dair bir dizi faydalı eser ortaya çıkarmıştır. İlk kitabı *Local Court, Provincial Society and Justice in the Ottoman Empire: Legal Practice and Dispute Resolution in Çankırı and Kastamonu (1652-1744)*, Osmanlı hukuk tarihi konusunda çok ihtiyaç duyulan bir araştırmanın ürünüdür. Devlet-toplum ilişkisinin ve bunun yanında yerel etkileşimin bir resmini ortaya çıkarmak için 5.000'in üzerinde duruşmayı inceleyen Ergenenin araştırması açıkça göstermiştir ki, kişi, mahkemelerin

69 W. Griswold, *The Great Anatolian Rebellion, 1000-1020/1591-1611* (Berlin: K. Schwarz, 1983).

70 D. Goffman, *İzmir and the Levantine World, 1550-1650* (Seattle: University of Washington Press, 1990); a.g.y., *Britons in the Ottoman Empire, 1642-1660* (Seattle: University of Washington Press, 1998).

71 A. Karamustafa, *God's Unruly Friends: Dervish Groups in the Islamic Later Middle Period* (Salt Lake City: University of Utah Press, 1994); D. Legall, *A Culture of Sufism: Naqshbandis in the Ottoman World, 1450-1700* (Albany: State University of New York Press, 2005); A. Karakaya-Stump, "Subjects of the Sultan, Disciples of the Shah: Formation and Transformation of the Kizilbash/Alevi Communities in Ottoman Anatolia", (Ph.D. dissertation, Harvard University, 2008).

işleyişine ve hukuka aşına ise (yani elit konumda biriye), bunun, o kişinin davasının sonucu üzerinde çok büyük etkisi olurdu. Yazar son çalışmalarında, kanun önünde eşitlik ve adalet meselesini daha yakından inceleyerek Osmanlı hukuk tarihiyle uğraşmaya devam etmiştir.⁷²

Ryan Gingeras (Lafayette Üniversitesi), Osmanlı devletinin son yıllarını daha iyi anlamak amacıyla, bir dizi makalesinin ve yeni yayımlanan kitabında Türk milliyetçilerinin imparatorluktan millî devlete geçişi nasıl algıladığına bakmıştır. *Sorrowful Shores: Violence, Ethnicity and the End of the Ottoman Empire, 1912-1923* adlı eseri, bu çalkantılı on yıl boyunca çeşitli gruplara karşı ve bunlar arasında gerçekleşen mahallî şiddet olaylarını yakından inceler.⁷³

Doğu Anadolu'nun Kürt bölgeleri, ABD'de, Robert Olson (Kentucky Üniversitesi), Hakan Özoğlu (Central Florida Üniversitesi), Michael Gunter (Tennessee Teknoloji Üniversitesi) ve Janet Klein (Akron Üniversitesi) gibi bazı akademisyenlerin çalıştığı bir konudur. Robert Olson'ın (Kentucky Üniversitesi) araştırma alanı çok geniştir. İlk eseri, on sekizinci yüzyılın ilk yarısındaki Musul kuşatmasını inceler. Takip eden eserleri, Kürdistan bölgesine odaklanarak Osmanlı'nın son dönemini ya da modern Ortadoğu'yu işler. *The Emergence of Kurdish Nationalism and the Sheikh Said Rebellion: 1880-1925*'ta Olson, Kürt milliyetçiliğinin kökenini araştırır. Bu eser, gelecekteki çalışmalar için çok faydalı bir altyapı oluşturmuştur ve Birinci Dünya Savaşı sonrası Ortadoğu'nun istikrarsız yapısını gözler önüne sermiştir; ancak, İngiliz kaynaklarını baz alması, kitabın genel başarısına olumsuz etki etmiştir. Yazarın sonraki eserleri, Michael Gunter'in eserleri gibi, Kürtlerle alakalı daha güncel meseleleri inceler.⁷⁴

Özoğlu, *Kurdish Notables and the Ottoman State* başlıklı, Kürt milliyetçiliğinin kökenlerinin anlatıldığı iyi yazılmış bir eser çıkarmıştır. Yazar, Osmanlı Devleti zamanında Kürtlerin "ötekilik"ini tanımlayarak, ayrı bir etnik kimlik yaratmak için Kürtlere gerekli malzemenin verildiğini söyler; ancak bu, Kürt liderlerin Osmanlı Devleti'yle olan sadakat bağlarını koparmalarına sebep olmamıştır.⁷⁵

Klein son zamanlarda bir dizi makale yazmıştır ve son dönem Osmanlı devletinde Kürtlerle ilgili bir kitabı bitirmek üzeredir. Osmanlı'nın, Kürtler üzerindeki nüfuzunu güçlendirme teşebbüsüne bir tepki olarak olarak görülen Kürt milliyetçiliğinden ziyade, çalışmalarında, "Kürtlük"ün varlığına, yani Kürtlerin haklarının korunmasına vurgu

72 B. Ergene, *Local Court, Provincial Society and Justice in the Ottoman Empire: Legal Practice and Dispute Resolution in Çankırı and Kastamonu (1652-1744)* (Leiden: Brill, 2003); a.g.y., "Why did Ummu Gulsum Go to Court? Ottoman Legal Practice Between History and Anthropology", *Islamic Law and Society* 17:2 (2010); B. Ergene ve Ali Berker, "Wealth, Poverty, and Inequality in the Ottoman Empire: Observations from Eighteenth-Century Kastamonu", *International Journal of Middle East Studies* 40:1 (2008): 23-46.

73 R. Gingeras, *Sorrowful Shores: Violence, Ethnicity and the End of the Ottoman Empire, 1912-1923* (London: Oxford University Press, 2009).

74 R. Olson, *The Siege of Mosul and Ottoman-Persian Relations, 1718-1743: A Study of Rebellion in the Capital and the War in the Provinces of the Ottoman Empire* (Bloomington: Indiana University Press, 1975); a.g.y., *The Emergence of Kurdish Nationalism and the Sheikh Said Rebellion, 1880-1925* (Austin: University of Texas Press, 1989); a.g.y., *The Kurdish Question and Turkish-Iranian Relations: From World War I to 1998* (Costa Mesa: Mazda Publishers, 1998); Michael Gunter, *The Kurds and the Future of Turkey* (New York: St. Martin's Press, 1997).

75 H. Özoğlu, *Kurdish Notables and the Ottoman State: Evolving Identities, Competing Loyalties, and Shifting Boundaries* (Albany: State University of New York Press, 2004).

yapmıştır.⁷⁶ Kitap projesi de, Hamidiye Hafif Süvari Alayları'nı ve bunların Kürt-Osmanlı ilişkilerindeki rolünü inceler.

Arap Vilayetleri

Osmanlı döneminde Arap topraklarını işleyen çok çalışma yapılmıştır. Ancak, tüm bu çalışmaları Osmanlı araştırmaları çatısı altında toplamak doğru olmaz, çünkü bu bölgeyi çalışan birçok kişi, Osmanlı kaynaklarını araştırmalarına dahil edemediklerinden Osmanlı araştırmacısı değil, Arap araştırmacısı sınıfına girerler. Aşağıda bahsedilen eserler ve araştırmacılar, tam anlamıyla Osmanlı araştırmalarında olanlarla sınırlı tutulacaktır.

Osmanlı İmparatorluğu'nda en yakından incelenen bölgelerden biri de Suriye topraklarıdır. 1960'larda Halep'i çalışan Herbert Bodman'ın ilk eserlerinden başlayarak Suriye toprakları, en az imparatorluğun diğer toprakları kadar ilgi görmüştür. Bodman'ın, çoğunlukla Fransız ve İngiliz konsolosluk belgelerine dayanan çalışması, Bruce Masters gibi Osmanlı araştırmacılarının ileriki çalışmaları için temel oluşturmuştur.⁷⁷ Masters'ın (Wesleyan Üniversitesi) eserleri Halep'teki ticaret ve tüccar kesimi üzerine yoğunlaştı. İki eseri *The Origins of Western Economic Dominance in the Middle East: Mercantilism and the Islamic Economy in Aleppo, 1600-1750* ve *Christians and Jews in the Ottoman Arab World*'da, Avrupa ticaretinin sadece Doğu Akdeniz bölgesinin ekonomisi üzerindeki değil, bölgede yaşayan farklı toplumların üzerindeki etkilerini de inceledi. İlk eserde Osmanlı ekonomisinin İslami mahiyetini ve İran'dan kalıp Akdeniz ve Batı Avrupa civarındaki farklı istikametlere giden ipek kervanlarının rotalarının kesiştiği bir uğrak noktası olarak Halep'in önemini vurguladı. Bu çalışmasının bir parçası olarak Masters aynı zamanda Immanuel Wallerstein'in, kervan ticaretinin direncini hafife almasını tartışmaya açar.⁷⁸

Christians and Jews in the Ottoman Arab World'da Masters, on yedinci ve on sekizinci yüzyılda Osmanlı Arap vilayetlerinde yaşayan çeşitli dinî gruplar arasındaki ilişkileri inceler. Osmanlı'nın Arap topraklarını fethetmesi, birçok yerli Hristiyan için sevindirici bir olaydı, ancak Doğu Akdeniz'de Avrupa ticari varlığının artmasıyla bölgeye gelen misyoner faaliyetleri ve merkezi hükümetin Ortodoks Kilisesi'ne karşı artan güvensizliği, Katolikliğe olan rağbeti gittikçe artırdı. Bu Doğu Akdeniz Katolik cemaati, on dokuzuncu yüzyılda bölgede yükselen Fransız varlığı için merkezî rol oynuyordu. Bu eserde ortaya atılan sorular, imparatorluğun diğer bölgeleriyle ilgili yapılacak benzer çalışmalar için temel oluşturabilir.⁷⁹

Abraham Marcus'un (Texas Üniversitesi) *The Middle East on the Eve of Modernity: Aleppo in the Eighteenth Century* adlı çalışması, Bodman'ın, aynı bölgeyi ve dönemi

76 Janet Klein, "Kurdish Nationalists and Non-Nationalist Kurds: Rethinking Minority Nationalism and the Dissolution of the Ottoman Empire, 1908-1909", *Nations and Nationalism* 13:1 (2007): 135-53.

77 H. Bodman, *Political Factions in Aleppo, 1760-1826* (Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1963).

78 B. Masters, *The Origins of Western Economic Dominance in the Middle East: Mercantilism and the Islamic Economy in Aleppo, 1600-1750* (New York: New York University Press, 1988).

79 B. Masters, *Christians and Jews in the Ottoman Arab World* (Cambridge: Cambridge University Press, 2001).

ele alan daha önceki çalışmasının üzerine bina edilmiştir ancak Avrupalı konsolosların ve seyyahların anlatımlarından öteye geçerek ciddi öneme sahip kadı sicillerinden de faydalanmıştır. Bu büyük cilt, Halep'in siyasi, ekonomik, düşünsel ve sosyal hayatını resmetmeye çalışır, büyük ölçüde de bunu başarır. Kitabın bir eksiği, şehirde meydana gelen çeşitli olaylara merkezî hükûmetin nasıl tepki verdiğine değinmemesidir.⁸⁰

On sekizinci yüzyılın sonunda Halep'i inceleyen başka bir çalışma da Margaret Meriwether'a (Denison Yüksekokulu) aittir. Kitabı *The Kin Who Count: Family and Society in Ottoman Aleppo, 1770-1840*, evleri, evlilikleri ve varislerine olan vasiyetleriyle Halep'in ileri gelenlerinin hayatına bir pencere açar. Yukarıda bahsedilen çalışmalar gibi Osmanlı kaynaklarını kullanması, bu çalışmayı daha önceki benzerlerinin kapsam olarak çok ötesine taşır.⁸¹

Heghnar Waternpaugh (California Üniversitesi, Davis), on altıncı ve on yedinci yüzyılda Halep'in mimarisi ve kentsel gelişimini inceleyen etkileyici bir eser yazmıştır. Memluk'ten ziyade, İstanbul'daki gibi Osmanlı kültürel formlarını yansıtacak şekilde şehrin yeniden nasıl biçimlendirildiğini anlatır.⁸²

Halep hakkındaki en son çalışmayı Charles Wilkins (Wake Forest Üniversitesi) yapmıştır. *Forging Urban Solidarity: Ottoman Aleppo, 1640-1700*, on yedinci yüzyılın ortalarından sonlarına kadar Venedikliler, Polonyalılar ve Habsburglara karşı çeşitli Osmanlı askerî seferberliklerinin Halep şehrindeki etkilerini inceler. Yazar bu seferberliklere hazırlıkların ve terhis olan askerlerin dönüşünün şehir hayatını nasıl etkilediğini görmek için özellikle kadı sicillerine bakmıştır.⁸³

Şam şehri, ABD'deki Osmanlı araştırmacılarının epay ilgisini çekmiştir. Karl Barbir (Siena Yüksekokulu), *Ottoman Rule in Damascus, 1708-1758* kitabında, kendisinden önce bu konuyu çalışan Abdul-Karim Rafeq gibi birçok araştırmacının faydalanmadığı çok çeşitli Osmanlı arşiv belgesinin erişimde bulunmasından istifade etmiştir. Babir kitabında, *âyânın* yükselişi ve bölge üzerindeki etkilerini ve merkezî hükûmetin gittikçe güçlenen bu kişileri nasıl kontrol etmeye çalıştığını inceledi. Çok faydalı bir çalışma olmasına rağmen, eğer yazar önceki yıllarda basılan *âyânla* ilgili yeni çalışmaları da eserine dahil etseydi çok daha eksiksiz bir çalışma ortaya çıkarabilirdi.⁸⁴

On sekizinci yüzyıl Şam sosyal tarihini inceleyen harika bir yeni çalışma da James Grehan (Portland State University) tarafından hazırlanmıştır; *Everyday Life and Consumer Culture in Eighteenth-Century Damascus*. Halk tabakasından insanları anlatan çalışması, Şam'ın elit sınıfını anlatan sayısız çalışmayı güzel bir şekilde tamamlar ve tüketimi ele alması da Osmanlı araştırmalarında bu alanda mevcut olan az sayıdaki esere katkı sağlar.⁸⁵

80 A. Marcus, *The Middle East on the Eve of Modernity: Aleppo in the Eighteenth Century* (New York: Columbia University Press, 1989).

81 M. Meriwether, *The Kin Who Count: Family and Society in Ottoman Aleppo, 1770-1840* (Austin: University of Texas Press, 1999).

82 H. Waternpaugh, *The Image of an Ottoman City: Imperial Architecture and Urban Experience in Aleppo in the 16th and 17th Centuries* (Leiden: Brill, 2004).

83 C. Wilkins, *Forging Urban Solidarity: Ottoman Aleppo, 1640-1700* (Leiden: Brill, 2010).

84 K. Barbir, *Ottoman Rule in Damsus, 1708-1758* (Princeton: Princeton University Press, 1980).

85 J. Grehan, *Everyday Life and Consumer Culture in Eighteenth-Century Damascus* (Seattle: University of Washington Press, 2007).

David Commins (Dickinson Yüksekokulu), *selefliliği* anlattığı son derece ilginç eserinde, on dokuzuncu yüzyıl sonu yirminci yüzyıl başlarında Şam'daki bu İslami reform hareketinin sosyal ve düşünsel temellerini analiz eden çok faydalı bir çalışma ortaya koymuştur. Çalışmasının derinliği, Osmanlı'nın son döneminde bu şehre ait dini tabloyu net bir şekilde okuyucuya verir. Keşke bu dönemde İmparatorluk'un diğer büyük şehirlerini ele alan benzer derecede kaliteli eserler yazılsa.⁸⁶

Son yirmi yılda Osmanlı Lübnan'ı birçok çalışmaya konu olmuştur. Engin Akarlı (Brown Üniversitesi) en çok, 1860'taki kanlı çatışmanın sona ermesinden sonra Cebel-i Lübnan'ın sükûnet dönemini anlattığı çalışması *The Long Peace: Ottoman Lebanon, 1861-1920* ile tanınır. Osmanlı Lübnan'ını anlatan birçok çalışmanın aksine Akarlı, Osmanlı hükümetinin idari, adli, iktisadi ve dinî politikalarını inceleyerek Osmanlıların bu mutasarrıflıktaki rolü üzerinde durmuştur.⁸⁷

Ussama Makdisi (Rice Üniversitesi), *The Culture of Sectarianism: Community, History and Violence in Nineteenth-Century Ottoman Lebanon*'da modern Lübnan milliyetçiliğinin temelini dinî intisapla yakından bağlantılı bir siyasi kimlik olduğunu savunur. Makdisi, Osmanlı Lübnan'ında hiziplerarası şiddeti çalışarak, Lübnan'daki hizipçiliğin fazla şişirildiği tesbitinde bulunur.⁸⁸ İlk kitabını, Osmanlı oryantlizmi üzerine, Edward Said'in "Batı'nın miskin Osmanlı tasavvuru" analizini, Osmanlı'nın Arap bölgelerine ait tasavvuruna uyarlayan etkileyici bir makale takip eder.⁸⁹

Makdisi'nin son çalışması *Artillery of Heaven: American Missionaries and the Failed Conversion of the Middle East*, on dokuzuncu yüzyılın başlarında Amerikalıların Osmanlı Lübnan'ında yaşayan Marunîleri Protestanlığa çevirme çabalarını anlatır. Ortadoğu'daki Amerikan misyoner faaliyetleri konusu, *millennialism* (Hristiyanlık'taki mutlu gelecek inancı) üzerine çıkan sayısız eser ve Amerika'nın Ortadoğu'daki şu anki varlığından da anlaşılacağı gibi son on yılda çok rağbet gördü. Öte yandan Makdisi'nin eseri, bahsi geçen bu diğer eserlerden çok farklıydı çünkü çalışmasını tarihî gerçeklikler üzerine konumlandırmış ve okuyucuya olaylarla ilgili hem Arap hem Amerikan bakış açısını vermiştir.⁹⁰

Caesar Farah'ın eserleri Osmanlı Arap vilayetlerinin çoğundan bahseder ancak ilk esaslı kitabı Osmanlı Lübnan'ı hakkındadır. *The Politics of Interventionism in Ottoman Lebanon, 1830-1861*, bu çalkantılı dönemi en ince ayrıntısıyla vermek amacıyla konu hakkında Lübnan, Türkiye, Avrupa ve ABD'deki arşivlerin kullanıldığı bir ömür süren araştırmaların üzerine bina edilmiştir. Ne yazık ki kitapta savunduğu şeylerin çoğu, Lübnan'daki hizip çatışmalarının büyük ölçüde Doğu Akdeniz'de giderek artan İngiliz ve Fransız etkisinden kaynaklandığı yönündeki Arap milliyetçi görüşün tekrarıdır. İkinci bir kitap Osmanlı Yemen'ini ele alır. *The Sultan's Yemen: Nineteenth Century*

86 D. Commins, *Islamic Reform: Politics and Social Change in Late Ottoman Syria* (London: Oxford University Press, 1990).

87 E. Akarlı, *The Long Peace: Ottoman Lebanon, 1861-1920* (Berkeley: University of California Press, 1993).

88 U. Makdisi, *The Culture of Sectarianism: Community, History and Violence in Nineteenth-Century Ottoman Lebanon* (Berkeley: University of California Press, 2000).

89 U. Makdisi, "Ottoman Orientalism", *American Historical Review* 107:3 (2002): 768.

90 U. Makdisi, *Artillery of Heaven: American Missionaries and the Failed Conversion of the Middle East* (Ithaca: Cornell University Press, 2008).

Challenges to Ottoman Rule'da Farah, ayrıntılı bir çalışma için Osmanlı ve İngiliz arşivlerinden çok miktarda belge kullanmıştır.⁹¹ Bu kitap, bir bilgi deposuydu; İsa Blumi'nin daha yakın zamandaki eserleri ise belgelerin daha yenilikçi bir analizini sunar.

Mısır da Suriye gibi, son yirmi yılda ABD'de çalışan bir avuç akademisyenin mükemmel araştırmalarından payını almıştır. Stanford Shaw'ın on sekizinci yüzyıl Mısır'ı hakkında ki öncü eden çalışmasını takiben, Daniel Crecelius gibi Amerikalı araştırmacılar tarafından bir dizi eser hazırlanmıştır; ancak bu eserlerin çoğu, İstanbul'da bulunan geniş arşiv kayıtlarını ihmal etmiştir. Mısır üzerine çalışan en üretken Osmanlı araştırmacısı Jane Hathaway'dir. (Ohio State Üniversitesi) Hathaway son on üç yılda Osmanlı Mısır'ı hakkında üç kitap, Osmanlı Arap vilayetleri hakkında daha genel bir çalışma ve dört de derleme kitap çıkarmıştır. İlk eseri *The Politics of Households in Ottoman Egypt: The Rise of the Qazdaglis*, Mısır'ın askerî hanelerini inceler. Hathaway, on yedinci ve on sekizinci yüzyıllardaki Memlukların, ortaçağ sonu Mısır'ının bir ürünü değil, Osmanlı'nın bir eseri olduğunu göstermek için, el-leberî'nin metnine dayanmak yerine, bir dizi Osmanlıca ve Arapça kaynak kullanmıştır. Sultanın dışında yaptığı hane tasviri, taşra eşrafının anlaşılması konusunda Osmanlı araştırmaları sahasına önemli bir altyapı temin etmiştir. Sunduğu model, birçok araştırmacı tarafından kullanılmıştır.⁹²

Farklı Memluk haneleri arasındaki yoğun rekabeti incelediği eseri *A Tale of Two Factions: Myth, Memory, and Identity in Ottoman Egypt and Yemen* bir önceki kitabını tamamlar niteliktedir. Siyasi bir anlatı olmaktan ziyade bu kitap, belli bir grubun desteğini kazanma yöntemi olarak Kasimiler ve Fikârliler çevreleyen söylence ve hikayeleri inceler. Bunun yanında, *Beshir Agha, Chief Eunuch of the Ottoman Imperial Harem* kitabında Hathaway, siyahi bir harem ağasının saray içinde ve dışında elinde bulundurabileceği gücün ayrıntılı bir resmini verir.⁹³

Jane Hathaway'ın yazdığı en değerli kitabın, en genel kitabı olduğu söylenebilir: *The Arab Lands under Ottoman Rule, 1516-1800*. *The Arab Lands*'de, Karl Barbir'in yardımıyla, P.M. Holt'un klasik eseri *Egypt and the Fertile Crescent, 1516-1922*'nin çok ihtiyaç duyulan güncellenmiş halini ortaya çıkarmıştır. Kitap, bölgenin sosyal tarihini sunduğu gibi, Osmanlı yönetiminin incelenmesi yoluyla Arap vilayetlerini ve taşra eşrafının yükselişini de ele alır. Kitabın değeri, sadece akıcı anlatımı ve bölge hakkındaki güncel araştırmaları içermesinden değil, Osmanlıların Arap topraklarında ve Arap topraklarının da Osmanlı İmparatorluğu'nda oynadığı verimli rolü açıkça ortaya koyabilmesinden de kaynaklanmaktadır.⁹⁴

91 C. Farah, *The Politics of Interventionism in Ottoman Lebanon, 1830-1861* (London: I.B. Tauris, 2000); a.g.y., *The Sultan's Yemen: Nineteenth-Century Challenges to Ottoman Rule* (London: I.B. Tauris, 2002).

92 J. Hathaway, *The Politics of Households in Ottoman Egypt: The Rise of the Qazdaglis* (Cambridge: Cambridge University Press, 1997).

93 J. Hathaway, *A Tale of Two Factions: Myth, Memory, and Identity in Ottoman Egypt and Yemen* (Albany: State University of New York, 2003); a.g.y., *Beshir Agha, Chief Eunuch of the Ottoman Imperial Harem* (London: Oneworld Publications, 2005).

94 J. Hathaway, Karl Barbir'le beraber, *The Arab Lands under Ottoman Rule, 1516-1800* (Harlow: Pearson Longman, 2008).

ABD'de Osmanlı Irak'ı üzerine olan çalışmalar, Musul bölgesi hakkındaki birkaç mükemmel çalışmayla sınırlıdır. *State and Provincial Society in the Ottoman Empire* kitabında Dina Khoury (George Washington Üniversitesi), taşra eşrafının rolünü incelemek suretiyle taşra ve merkez siyaseti arasındaki ilişkiye bakmıştır. Taşradaki eşraf ile merkezî hükûmet arasındaki bağ, büyük ölçüde, devletin savaş siyasetinin ve bilhassa Musul gibi sınır bölgelerinde bulunanlardan karşıladığı malzeme ve hizmet ihtiyacının bir sonucuydu. Sarah Shields'ın (North Carolina Üniversitesi) *Mosul Before Iraq*'ı, Musul'daki hayatı ve İstanbul'un uyguladığı on dokuzuncu yüzyıl reformlarının insanlar tarafından nasıl karşılandığını anlatır. Shields, çeşitli reformların şehirde yürürlüğe girdiğini, ama bunun, ancak reformlar Musullular tarafından kendi ihtiyaçlarına ve gerçekliklerine uyarlandıktan sonra mümkün olabildiğini ileri sürdü. Karen Kern (Hunter Yüksekokulu) de bu sahaya katkıda bulunmuştur. Özellikle evlilik ve vatandaşlığı ele aldığı merkez-taşra ilişkisi analizi, sınır vilayetlerindeki hayatı anlamamız açısından önemlidir.⁹⁵

Hasan Kayalı'nın (California Üniversitesi, San Diego) Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemini konu alan ünlü eseri *Arabs and Young Turks: Ottomanism, Arabism, and Islamism in the Second Constitutional Period of the Ottoman Empire, 1908-1918*, İslamcılığın Ortadoğu'da Arap milliyetçiliğine yönelik her türlü hareketi nasıl etkisizleştirdiğini inceler. Kayalı Araplar ve Türkleri birbirine bağlayan İslami bağlara vurgu yapmıştır.⁹⁶

Osmanlı Avrupası

Son on yılda ABD'de akademisyenlerden bazıları, araştırmalarının bir kısmını veya tamamını Avrupa'daki Osmanlı vilayetlerine tahsis etmişlerdir. Bu çalışmaların çoğu, on sekizinci yüzyılın ortalarından imparatorluğun sonuna kadar olan dönemi kapsar. Yukarıda adı geçen Halil İncalcık ve Kemal Karpat, imparatorluğun bu pek ihmal edilmiş bölgesine ilgi çekmek için çok çalışmışlardır. Öte yandan, kariyerinin çoğunu akademisyen değil diplomat olarak geçiren Bruce McGowan, Balkanlar'da Osmanlı ekonomisi üzerine, bu bölümde anlatılan çoğu eser için önemli bir başlangıç noktası işlevi gören temel bir eser ortaya çıkarmıştır. *Economic Life in Ottoman Europe*, on altıncı yüzyıldan sonra Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki değişen şartlardan ne derece etkilendiğiyle ilgili Braudel ve Wallerstein'in eserlerine karşılık verir. Kitap, Balkanlar'daki çiftliklerin ve iltizamların ve bunların Osmanlı ekonomisi üzerindeki etkilerinin ayrıntılı bir incelemesini içermektedir. Halil İncalcık ve Donald Quatewnda yer alan bir sonraki çalışması "The Age of the Ayans, 1699-1812", okuyucuların hem Osmanlı hem de sıklıkla göz ardı edilen Balkan kaynaklarına erişimini sağlar. Bu iki büyük eser, makaleleriyle birlikte, Osmanlı Balkanlarını çalışanlara, taşrada güçlü ve

95 D. Khoury, *State and Provincial Society in the Ottoman Empire: Mosul 1540-1834* (Cambridge: Cambridge University Press, 1997); S. Shields, *Mosul Before Iraq: Like Bees Making Five-Sided Cells* (Albany: State University of New York, 2000); Karen Kern, *Imperial Citizenship: Marriage and Citizenship in the Ottoman Frontier Province of Iraq* (Syracuse: Syracuse University Press, yakında çıkacak).

96 H. Kayalı, *Arabs and Young Turks: Ottomanism, Arabism, and Islamism in the Second Constitutional Period of the Ottoman Empire, 1908-1918* (Berkeley: University of California Press, 1997).

nüfuz sahibi bir sınıfın ortaya çıkmasına imkan veren ekonomik sistemi net bir şekilde açıklar.⁹⁷

Osmanlı Balkanları ile ilgili ABD’de en yaygın çalışılan konular arasında taşra eşrafı ve âyan vardır. Deena Sadat 1970’lerin başında âyan konusunda iki makale yayımladı. Teziyle birlikte bu makaleler, Amerika’daki bir akademisyen tarafından ortaya çıkarılan ve özellikle *âyamı* konu alan çalışmaların tek örneğiydi.⁹⁸ Osmanlı kaynaklarına erişimi büyük ölçüde *Tarih-i Cevdet*’le sınırlı olmasına rağmen yazdıkları, İngilizce konuşan kesime *âyânın* oldukça etraflı bir tanıtımını sunmuştu.

Sadat’ın çalışması, tezlerinde ve halen üzerinde çalıştıkları diğer eserlerde on sekizinci yüzyılın sonu ve on dokuzuncu yüzyılın başında *âyânlığı* inceleyen Ali Yayıcıoğlu (Fairfield Üniversitesi) ve Robert Zens (Le Moyne Yüksekokulu)’in çalışmalarıyla genişletilmiştir. Bu araştırmacılar Sadat’ın aksine, İstanbul’daki Osmanlı arşivlerinde bulunan çok sayıdaki arşiv belgesinden faydalanma imkanına sahiptiler; bu da, *âyânın* yükselişi ve düşüşü ile ilgili çok daha derinlemesine ve zengin bir bakış sunmalarını sağlamıştır.⁹⁹

Balkanlar’dan *âyân* ile ilgili başka bir çalışma da Katherine Fleming’in (Columbia Üniversitesi), Yanya’dan Tepedelenli Ali Paşa’yı konu alan *Muslim Bonaparte: Diplomacy and Orientalism in Ali Pasha’s Greece*’idir. Bu eser, Sadat, Yayıcıoğlu veya Zens’in yürüttüğü tarzda bir *âyân* çalışması olmaktan ziyade Avrupa’da üne kavuşan büyük bir şahsiyete ait bir inceleme olmasına rağmen, Fleming, on sekizinci yüzyılın sonu ve on dokuzuncu yüzyılın başlarında Osmanlı İmparatorluğu’nu ziyaret eden birçok seyyahın Avrupalılar hakkında anlattıklarının taşıdığı değere ve problemli taraflarına bir ışık tutmuştur.¹⁰⁰

Osmanlı Balkanlarıyla ilgili çalışmalara değerli bir katkı da Isa Blumi (Georgia State Üniversitesi)’den gelmiştir. Son derece üretken bir yazar olan Blumi, Osmanlı Arnavutluk’u ve Kosova’sından Osmanlı Yemen’i ve Kızıldeniz ticaretine kadar birçok değişik konuda otuzdan fazla makale yayımlamıştır. Bir makaleler serisinde Osman-

97 B. McGowan, *Economic Life in Ottoman Europe: Taxation, Trade and the Struggle for Land, 1600-1800* (Cambridge: Cambridge University Press, 1981); a.g.y., “The Age of the Ayans, 1699-1812”, H. Inalcik ve D. Quataert (eds.), *Economic and Social History of the Ottoman Empire* (Cambridge: Cambridge University Press, 1994).

98 Deena Sadat, “Urban Notables in the Ottoman Empire: The Ayan”, (Ph.D. dissertation, Rutgers University, 1969); a.g.y., “Rumeli Ayanları: The Eighteenth Century”, *Journal of Modern History* 44:3 (1972): 346-63; a.g.y., “Ayan and Ağa: The Transformation of the Bektashi Corps in the Eighteenth Century”, *Muslim World* 63 (1973): 206-19.

99 Ali Yayıcıoğlu, “The Provincial Challenge: Regionalism, Crisis, and Integration in the Late Ottoman Empire (1792-1812)”, (Ph.D. dissertation, Harvard University, 2008); a.g.y., “Provincial Elites and the Empire in the Late Ottoman World”, Christine Woodhead (ed.), *The Ottoman World* (London: Routledge, 2011’de çıkacak); Robert Zens, “Pasvanoğlu Osman Paşa and the Paşalık of Belgrade, 1791-1807”, *International Journal of Turkish Studies* 8:1-2 (2002): 89-104; a.g.y., “The Ayanlık and Pasvanoğlu Osman Paşa of Vidin in the Age of Ottoman Social Change, 1791-1815”, (Ph.D. Dissertation, University of Wisconsin-Madison, 2004); a.g.y., “Ottoman Provincial Notables in the Eighteenth Century: A Comparative Study”, Ekrem Causevic ve Nenad Moacanin (eds.), *Ottoman Studies in Transformation* (Berlin: LIT Verlag, 2010’da çıkacak).

100 K.E. Fleming, *The Muslim Bonaparte: Diplomacy and Orientalism in Ali Pasha’s Greece* (Princeton: Princeton University Press, 1999).

lı'nın Arnavutluk ve Yemen sınır vilayetlerini karşılaştırdı. *Rethinking the Late Ottoman Empire: A Comparative Social and Political History of Albania and Yemen, 1878-1918*'de görüleceği gibi Blumi, benzersiz sözel kabiliyeti sayesinde çalışmasında, imparatorluğ'un sınırlarındaki bu vilayetler arasında daha önce gözardı edilen paralellikleri kurmak için geniş arşiv kaynaklarından yararlanmayı bilmiştir. Karşılaştırmalı çalışmalarına ek olarak, bu bölgelerle ilgili Osmanlı ve Osmanlı sonrası dönemi kapsayan kitaplar yazmıştır. Arnavutluk hakkında, kimlik meselesi üzerinde yoğunlaştığı eserinde, Osmanlı Arap topraklarını çalışan araştırmacıların çıkardığı son eserler hakkında sahip olduğu bilginin faydasını görmüştür.¹⁰¹

Osmanlı Balkanları ve özellikle Makedonya üzerine çalışan bir diğer genç akademisyen de İpek Yosmaoğlu'dur. (Northwestern Üniversitesi) Çalışması, dinî pratiklerin incelenmesi yoluyla Osmanlı Makedonya'sında millî kimliğin gelişimine bakar.¹⁰²

Gabor Ágoston ve Molly Greene de imparatorluğ'un Avrupa vilayetleri üzerine uzmanlaşan iki kıdemli akademisyendir. Ágoston (Georgetown Üniversitesi) büyük ölçüde Macaristan'a yoğunlaşmıştır. Ancak son kitabı *Guns for the Sultan* Osmanlıların askerî teknolojisini inceler. Bu kitapta, Osmanlıların silah üretimi konusunda Avrupalı rakiplerinden aşağı durumda olduğu görüşünün doğruluğunu tartışmaya açar.¹⁰³ İmparatorluğ'un Yunan bölgeleri üzerine uzmanlaşan Greene (Princeton Üniversitesi), *A Shared World*'de Girit'in fethini anlatır. Bu çalışmada fethi, Girit tarihinde büyük bir kötüye gidiş olarak gören Yunan milliyetçi tarihyazımını sarsacak şekilde Venedik ve Osmanlı idaresinin hüküm sürdüğü dönemler arasındaki devamlılığa vurgu yapar. Bunun yanında Osmanlı Girit'ini, büyük Osmanlı Akdeniz dünyasına ustalıkla dahil etmiştir.¹⁰⁴

Araştırması Kırım'la alakalı olmasına rağmen, Osmanlı-Rus ilişkilerini konu alan birçok çalışması sebebiyle Alan Fisher, Osmanlı Avrupası uzmanları arasında sayılabilir. Kırım Tatarları hakkındaki iki kitabı *The Russian Annexation of the Crimea, 1772-1783* ve *The Crimean Tatars*, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Tatarlar üzerine yazılmış ve Rus kaynaklarına ek olarak Osmanlı kaynaklarını da kullanarak Osmanlı-Rus ilişkilerini açıklayan esaslı eserlerdir.¹⁰⁵

Cumhuriyet Dönemi

ABD'deki akademisyenlerin Cumhuriyet dönemi araştırmaları yıllar içinde değişiklik göstermiştir. Lewis Thomas, Kemal Karpat ve Feroz Ahmad gibi Türk tarihini ilk çalı-

101 I. Blumi, *Rethinking the Late Ottoman Empire: A Comparative Social and Political History of Albania and Yemen* (Istanbul: Isis Press, 2003); a.g.y., *Redefining Balkan Nationalism: Albanian Identities at the End of the Ottoman Era* (London: I.B. Tauris, 2010); a.g.y., *Chaos in Yemen: Societal Collapse and the New Authoritarianism* (London: Routledge, 2010'da çıkacak).

102 I. Yosmaoglu, "Counting Bodies, Shaping Souls: The 1903 Census and National Identity in Ottoman Macedonia", *International Journal of Middle East Studies*, 38:1 (2006): 55-77.

103 G. Ágoston, *Guns for the Sultan: Military Power and the Weapons Industry in the Ottoman Empire* (Cambridge: Cambridge University Press, 2005).

104 M. Greene, *A Shared World: Christians and Muslims in the Early Modern Mediterranean* (Princeton: Princeton University Press, 2000).

105 A. Fisher, *The Russian Annexation of the Crimea, 1772-1783* (Cambridge: Cambridge University Press, 1970); a.g.y., *The Crimean Tatars* (Stanford: Hoover Institution Press, 1978).

şanların çoğu, hem Osmanlılar hem de modern Türkiye Cumhuriyeti üzerinde durmuştur. Ancak halihazırda ABD'deki çoğu üniversitede Osmanlı sonrası devletler ile ilgilenen akademisyenlerin çoğu Arapça konuşan ülkeler üzerinde uzmanlaşmıştır. Osmanlı araştırmacılarıyla çok karşılaşılırken, modern Türk araştırmalarında olanlar nispeten azdır; bununla birlikte, son beş yılda birkaç modern Türkiye araştırmacısı çeşitli disiplinlerde, özellikle sosyal bilimlerde işe başlamışlardır. Aşağıdaki bölümde, Cumhuriyet dönemiyle ilgilenen daha önce zikretmediğimiz araştırmacılar ele alınacaktır.

ABD'deki bir araştırmacı tarafından yakın zamanda ünlü bir Türk siyasetçisi üzerine yayımlanan tek kitap Mustafa Kemal Atatürk değil, İsmet İnönü hakkındadır. John Vanderlippe (Yeni Sosyal Araştırmalar Okulu), İnönü'nün çok partili sistemle devam etme sebeplerini inceledi. Vanderlippe, İnönü'nün, demokrasiye karşı taşıdığı duygulardan ziyade, savaş sonrası dönemin siyasal gerçeklikleri ve Sovyetler Birliği ile ABD arasında yükselmeye başlayan çatışmanın etkisiyle hareket ettiğini belirtir.¹⁰⁶

Portland State Üniversitesi'nde Çağdaş Türk Araştırmaları'nda kürsü sahibi Birol Yeşilada, Türk siyasetindeki güncel meseleler hakkında çok yayın yapmıştır. Son on yılda Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik çabaları üzerine çok çalışma yapmıştır. Kıbrıs konusundaki tartışmalar ve Türk parti politikalarından Afganistan'daki duruma dahil olma meselesine kadar çeşitli konularda makaleleri vardır. ABD'de, Türk siyaseti konusunda önemli bir sestir.

Modern Türkiye araştırmacıları arasında en yaygın işlenen konu din ve siyaset meselesi gibi görünüyor. Marcie Patton (Fairfield Üniversitesi), Jenny White (Boston Üniversitesi) ve Hakan Yavuz'un (Utah Üniversitesi) üçü de bu konu üzerine çok fazla yayın yapmıştır. Osmanlı zamanında geçen bir roman serisi de bulunan White, *Islamist Mobilization in Turkey*'yi yazmıştır. Bu kitapta, Türk siyasi eylemciliğinin kökenlerini bulmak için sivil örgütlerin ötesine, daha resmî olmayan oluşumlara bakmak gerektiğinde ısrar eder.¹⁰⁷ Yavuz belki de modern Türkiye üzerine yazan en üretken yazardır. *Islamic Political Identity in Turkey* ve *Secularism and Muslim Democracy in Turkey* kitaplarının ilki, İslamcı siyasal kimliğin tarihî gelişimini, ikincisi de özellikle AK Parti'yi inceler. Tarihî öneme sahip değerlendirmesinde, siyasal İslam'ın, Kemalist sekülerliğin başarısızlığı sonucunda değil, Turgut Özal'ın liberal politikaları sonucunda ortaya çıktığını savundu. İktidardaki AK Parti hakkındaki tarafsız değerlendirmesi, İngilizce konuşan kesimin parti hakkında başvuracağı kaynak işlevi görmelidir.¹⁰⁸

Amerikan üniversitelerinden doktoralarını alıp bu ülkede ders vermeye başlayan, çoğunluğu Türk, bir dizi akademisyen vardır. Bunlar arasında, devletin başlattığı reformlar ve bunların genç Cumhuriyet üzerindeki etkilerini araştıran Hale Yılmaz (Southern Illinois Üniversitesi), Türk milliyetçiliği ve bilhassa Karabağ ve Kıbrıs'la ilgili dış politika meseleleri üzerine yazan Umut Uzer (Harvard Üniversitesi doktora sonrası araştırmacısı), Türk ekonomisini çalışan Fırat Demir (Oklahoma Üniversitesi),

106 J. Vanderlippe, *The Politics of Turkish Democracy: İsmet İnönü and the Formation of the Multi-Party System, 1938-1950* (Albany: State University of New York Press, 2005).

107 J. White, *Islamist Mobilization in Turkey: A Study in Vernacular Politics* (Seattle: University of Washington Press, 2002).

108 H. Yavuz, *Islamic Political Identity in Turkey* (London: Oxford University Press, 2003); a.g.y., *The Emergence of a New Turkey: Democracy and the AK Parti* (Salt Lake City: University of Utah Press, 2006).

ilgi alanları arasında Türk kimliği, AB üyeliği ve İslam dünyası da bulunan Jeffrey Dixon (Holy Cross Yüksekokulu), seküler Türkiye'de Nasreddin Hoca geleneğinin inşasını inceleyen Hakkı Gürkaş, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünden sonraki devlet kurma sürecini çalışan Elif Andaç (Kansas Üniversitesi) ve devlet-azınlık ilişkileri üzerine araştırma yapan Ceren Belge (Harvard Üniversitesi araştırmacısı) vardır.¹⁰⁹

Christopher Dole'un (Amherst Yüksekokulu) çalışma alanını, Türk antropolojisi ve halk sağlığı şeklinde kolayca adlandırabilirsek de, aslında kategorize etmek oldukça güçtür. Yakında çıkacak olan kitabında Dole, modern Türkiye'de üfürükçülük konusunu irdeler.¹¹⁰

Özetle, ABD'deki Türk tarihçiliğinin çok zengin ve çok yönlü bir geçmişi vardır ancak son otuz yılda bu alan gerçekten büyüüp serpilmiştir. Birçok genç akademisyen tezlerini kitaba dönüştürürken, ABD'deki Osmanlı ve Türk araştırmalarının altın çağı'nın henüz gelmemiş olması olasıdır.

ABD'de Türk Tarihçiliği

Robert ZENS

Özet

Bu makale, yirminci yüzyılın ilk yılları itibarıyla ABD'deki Osmanlı ve Türk araştırmalarının tarihini incelemektedir. Amerika'daki araştırmacıların ürettiği eserlerin kapsamlılığı, yazarlarının çok farklı kökenlerden olması ve üniversitelerde Osmanlı tarihçilerine uygun kadrolardaki artıştan kaynaklanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Osmanlı, Türkiye, Tarihçilik, ABD

109 H. Yılmaz, "Reform, Social Change and State-Society Encounters in Early Republican Turkey", (Ph.D. dissertation, University of Utah, 2006); U. Uzer, "Turkish Foreign Policy between Kemalist State Identity and State Interests: The Cyprus and Karabagh Cases", (Ph.D. dissertation, University of Virginia, 2006); F. Demir, "Three Essays on Financial Liberalization, Country Risks and Low Growth Traps in Argentina, Mexico, and Turkey", (Ph.D. dissertation, University of Notre Dame, 2006); J. Dixon, "Where Does Turkey Belong? Examining Europeans' Attitudes and Liberal-Democratic Values in Turkey, the European Union, and the Muslim World", (Ph.D. dissertation, Indiana University, 2006); H. Gurkas, "Nasreddin Hodja and the Akşehir Festival: Invention of a Festive Tradition and Transfigurations of a Trickster, from Bukhara to Brussels", (Ph.D. dissertation, Purdue University, 2008); E. Andaç, "Imperial Legacies, National Constructions: Transnational Foundations of Nation-States in the Other Europe", (Ph.D. dissertation: University of Washington, 2007); C. Belge, "Whose Law? Clans, Honor Killings, and State-Minority Relations in Turkey and Israel", (Ph.D. dissertation, University of Washington, 2008).

110 C. Dole, *Healing Secular Life: Islam, Aesthetics, and Loss in Turkey* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, yakında çıkacak); a.g.y., "Mass Media and the Repulsive Allure of Religious Healing: The Cincinnati Hoca in Turkish Modernity", *International Journal of Middle East Studies*, 38:1 (2006): 31-54.